

Збірник наукових матеріалів
XV Міжнародної науково-практичної
інтернет - конференції
el-conf.com.ua

«НАУКОВІ ПІДСУМКИ 2017 РОКУ»

15 грудня 2017 року

Частина 4

м. Вінниця

Наукові підсумки 2017 року, XV Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. – м. Вінниця, 15 грудня 2017 року. – Ч.4, с. 95.

Збірник тез доповідей укладено за матеріалами доповідей XV Міжнародної науково-практичної інтернет-Наукові підсумки 2017 року, 15 грудня 2017 року, які оприлюднені на інтернет-сторінці el-conf.com.ua

Адреса оргкомітету:
2018, Україна, м. Вінниця, а/с 5088
e-mail: el-conf@ukr.net

Оргкомітет інтернет-конференції не завжди поділяє думку учасників. У збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники, їх наукові керівники та рецензенти.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерела є обов'язковим.

ЗМІСТ

Юридичні науки

<i>Кулик Т.О.</i> , ПРАВО НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУД: МІЖНАРОДНИЙ (РЕГІОНАЛЬНИЙ) ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ СТАНДАРТ.....	4
<i>Кунченко І. А., Лисогор Д. О.</i> , АДМІНІСТРАТИВНЕ-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАХОДІВ У ПРОТИДІІ КОРУПЦІЇ.....	7
<i>Масловський Б.М.</i> , СТОРОНИ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ. ПРОБЛЕМАТИКА ВДОСКОНАЛЕННЯ ЦИВІЛЬНОГО ПОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА.....	15
<i>Панарін О.Є.</i> , ПРАВОВА КУЛЬТУРА ЮРИСТА В КОНТЕКСТІ СУДОВОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ.....	20
<i>Пивовар В.В.</i> , ПРАВОВІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СТРАХОВОЇ МЕДИЦИНИ В УКРАЇНІ.....	22
<i>Романенко Д., Ковалевська К.</i> , АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА В УКРАЇНІ.....	28
<i>Сорокіна А. С.</i> , ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ПРАВА НА СУДОВИЙ ЗАХИСТ В СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	35
<i>Тарасенко Н.Ю.</i> , ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЩОДО ПРИНЦИПУ ПРАВОВОЇ ВИЗНАЧЕНОСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ.....	40
<i>Турчина Є.Ю.</i> , АДМІНІСТРАТИВНО – ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ГРОМАДСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ.....	45
<i>Чемсак Ю.В.</i> , ВИБОРЧІ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ: ПЕРЕВАГИ, НЕДОЛІКИ, ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ.....	53
<i>Яценко А. В., Ярошенко Т. С.</i> , ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ АВТОРСЬКОГО ПРАВА В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ.....	57

Соціологічні науки

<i>Дердай А.М.</i> , ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ВУЛИЧНОЇ ЇЖИ В УКРАЇНІ.....	62
<i>Краснова К. Р.</i> , КОМУНІКАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ІНТЕРНЕТ ВИДАНЬ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ.....	66
<i>Митровка М.О.</i> , СОЦІАЛЬНИЙ ТУРИЗМ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ.....	70
<i>Пишенична І.І.</i> , ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ КОНФЛІКТАМИ В ОРГАНІЗАЦІЇ.....	73
<i>Сидоренко К.В.</i> , СОЦІАЛЬНА СТРУКТУРА СУСПІЛЬСТВА.....	77

Історичні науки

<i>Дикань Р. С.</i> , ОСОБЛИВОСТІ МОДЕРНІЗАЦІЙ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ 1968 р.....	79
<i>Казани А. Ю.</i> , АНАЛІЗ ХМЕЛЬНИЧЧИНИ.....	83

Філософські науки

<i>Гнусинська О.А.</i> , МЕТОДИ ПОДОЛАННЯ СТРЕСІВ ТА СТРЕСОВИХ СИТУАЦІЙ.....	88

Політичні науки

<i>Селескеров О. Я.</i> , УКРАЇНСЬКО-РУМУНСЬКЕ КУЛЬТУРНО-ГУМАНІТАРНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В РЕГІОНІ ПРИКОРДОННЯ: ДОСЯГНЕННЯ, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ.....	91

ПРАВО НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУД: МІЖНАРОДНИЙ
(РЕГІОНАЛЬНИЙ) ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ СТАНДАРТ

Кулик Т.О.

кандидат юридичних наук

доцент кафедри конституційного права та прав людини

Національна академія внутрішніх справ

м. Київ, Україна

В Україні сьогодні все більших обертів набирає реалізація конституційної реформи щодо правосуддя. Слід звернути увагу на те, що в практичній площині увага в першу чергу прикута до «кадрово-посадових» питань, при чому як серед діючих суддів та претендентів на даний статус, так і серед юристів-практиків. Ми вважаємо, що акценти потрібно змістити в бік сутнісної перебудови системи судоустрою, тому мова піде про один із базових принципів правосуддя – принцип справедливості. Розглянемо його в прикладному аспекті, а саме як право на справедливий суд.

Розробники Закону про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя) [1] у пояснювальній записці до нього постійно звертаються до Остаточного висновку Венеціанської Комісії (документ CDL-AD(2015)027), в якому зазначається, що «остання версія змін до Конституції України, підготовлена Робочою групою Конституційної Комісії з питань правосуддя, є дуже позитивною і добре підготовленою та заслуговує повної підтримки» [2].

Цей факт засвідчує намагання законодавця і за змістом і формально імплементувати європейські стандарти прав людини в національну правову систему, зокрема у законодавство.

Нам видається актуальним порівняти те, яким чином Європейська конвенція з прав людини (1950 р.) [3]. та Основний Закон України закріплюють право на справедливий суд.

Ст. 6 Європейської конвенції з прав людини дає розгорнуте розуміння даного права, що включає такі елементи:

- суб'єктом права на справедливий суд є кожен (громадяни, іноземці, апатриди, біпатриди);

- розгляд справи має бути справедливий і публічний;

- термін судового розгляду визначається як розумний строк;

- суд, тобто його склад має бути незалежним та безстороннім;

- процес має бути регламентований законом;

- зміст судового процесу можуть становити спір щодо прав та обов'язків цивільного характеру або встановлення обґрунтованості будь-якого висунутого проти особи кримінального обвинувачення;

- судові рішення проголошується публічно (із застереженням на обмеження участі публіки та преси у процесі в інтересах моралі, громадського порядку чи національної безпеки в демократичному суспільстві, якщо того вимагають інтереси неповнолітніх або захист приватного життя сторін, або - тією мірою, що визнана судом суворо необхідною, - коли за особливих обставин публічність розгляду може зашкодити інтересам правосуддя);

- презумпція невинуватості;

- гарантування кожному обвинуваченому у вчиненні кримінального правопорушення мінімального обсягу прав (бути негайно і детально поінформованим зрозумілою для нього мовою про характер і причини обвинувачення, висунутого проти нього; мати час і можливості, необхідні для підготовки свого захисту; захищати себе особисто чи використовувати юридичну допомогу захисника, вибраного на власний розсуд, або - за браком достатніх коштів для оплати юридичної допомоги захисника - одержувати таку допомогу безоплатно, коли цього вимагають інтереси правосуддя; допитувати свідків обвинувачення або вимагати, щоб їх допитали, а також вимагати виклику й допиту свідків захисту на тих самих умовах, що й свідків обвинувачення; якщо він не розуміє мови, яка використовується в суді, або не розмовляє нею, - одержувати безоплатну допомогу перекладача).

Цікавим є те, що загалом права людини, закріплені Європейською конвенцією з прав людини в тому ж обсязі гарантовані Основним Законом України, а праву на справедливий суд, на відміну від інших у Конституції України не присвячено окремої статті.

Його аспекти знаходимо у ч. 1 ст. 62 Конституції України [4], де визначено що особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду, та у ст. 59 встановлює право кожного на професійну правничу допомогу.

У національному законодавстві знаходимо право на справедливий суд у Закону України «Про судоустрій та статус суддів» від 2 червня 2016 року [5], ст. 7 визначає, що кожному гарантується захист його прав, свобод та інтересів у розумні строки незалежним, безстороннім і справедливим судом, утвореним законом. Іноземці, особи без громадянства та іноземні юридичні особи мають право на судовий захист в Україні нарівні з громадянами і юридичними особами України. Доступність правосуддя для кожної особи забезпечується відповідно до Конституції України та в порядку, встановленому законами України.

Отже, національне законодавство України порівняно з Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод, ратифікованою у 1997 році закріплює право на справедливий суд у вужчому змісті. Такий стан речей свідчить про невиконання взятих Україною на себе міжнародних за даною Конвенцією. Вважаємо необхідним присвячення окремої статті Конституції України такому фундаментальному, в контексті реалізації судової влади та забезпеченню прав людини, праву на справедливий суд.

Література:

1. Проект Закону про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя) від 25.11.2015 № 3524 [Електронний ресурс] Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=57209.

2. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» [Електронний ресурс] Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=57209 . – 20 с.

3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: Рада Європи; Конвенція, Міжнародний документ від 04.11.1950 // Офіційний вісник України. – 1998. - № 13, / № 32 від 23.08.2006 /, стор. 270.

4. Конституція України: чинне законодавство зі змінами та доповненнями станом на 30 верес. 2016 р.: (ОФІЦ. ТЕКСТ). – К.: ПАЛИВОДА А. В., 2016. – 76 с.

5. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 року // Відомості Верховної Ради. – 2016 - № 31. - Ст. 545.

УДК 342.7

Юридичні науки

АДМІНІСТРАТИВНЕ-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАХОДІВ У ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

Кунченко І. А., Лисогор Д. О.

курсанти 2 курсу факультету податкової міліції

Університету ДФС України

Науковий керівник: Бабич В. А.

к. ю. н., доцент

доцент кафедри адміністративного права і процесу та митної безпеки

Університету ДФС України

Стаття присвячена висвітленню сутності й змісту адміністративно-правового механізму профілактики корупції. Проаналізовано підходи різних учених до розуміння категорії «адміністративно-правовий механізм». Акцентовано увагу на тому, що адміністративно-правовий механізм профілактики корупції потрібно розглядати через теорію механізму адміністративно-правового регулювання і як його складову – зобов'язання.

Ключові слова: адміністративно-правовий механізм, профілактика, корупція.

Постановка проблеми. Україна на новому реформаторському етапі державотворення, це в свою чергу сприяє удосконаленню низки законодавчих актів, спрямованих на зміну та удосконалення вітчизняного антикорупційного законодавства. На жаль, реформи в системі державного управління продовжують супроводжуватися поширенням корупції серед працівників державного апарату та органів місцевого самоврядування. Ефективність заходів, спрямованих на запобігання та протидію корупції, є необхідною умовою для успішного подальшого розвитку України як правової, демократичної та соціальної держави.

Стан дослідження. Вивченню питань з'ясування сутності адміністративно-правового регулювання присвячені роботи С. С. Алексєєва, О. М. Бандурки, Ю. П. Битяка, В. В. Галунько, І. П. Голосніченка, Є. В. Додіна, Р. А. Калюжного, Л. В. Коваля, В. К. Колпакова, В. О. Котюка, В. М. Корельського, О. І. Остапенка, В. М. Селіванова, О. Ф. Скакун та ін. Однак, незважаючи на значну кількість праць, що стосуються цієї проблематики, питання адміністративно-правового регулювання протидії корупції потребують більш детального вивчення.

Мета статті полягає у здійсненні комплексного теоретико-правового аналізу змісту адміністративно-правового регулювання протидії корупції та розробленні рекомендацій і пропозицій, спрямованих на удосконалення адміністративно-правових механізмів протидії корупції в сучасних умовах.

Виклад основних положень. Для розкриття сутності адміністративно-правового регулювання звернемося до С. Алексєєва, який в понятті «правове регулювання» відображає динаміку права, його силу та енергію, спрямовану на досягнення правового результату, вирішення тих життєвих ситуацій, які вимагають впливу права; воно здійснюється за допомогою системи засобів, які утворюють не просто комплекси, багатоеlementні утворення, а послідовно з'єднані ланцюги певної структури, що знаходиться у динаміці [2, с. 317].

Виходячи з цього, варто зазначити, що правове регулювання здійснюється за допомогою динамічних структур, систем, механізмів, що спрямовані на досягнення правового результату в межах певної системи юридичного впливу на суспільні відносини. Ю. Римаренко зазначає, що правове регулювання – це форма соціального реагування відповідно до вимог норм права, заснована на усвідомленні суб'єктами права своїх прав та обов'язків [3, с. 752]. Науковець дає характеристику правовому регулюванню як одній із форм соціального реагування, що ґрунтується на вимогах норм права. Правове регулювання як спеціально-юридичний вплив пов'язане із установленням прав та обов'язків суб'єктів, їх можливої та необхідної поведінки в конкретних правовідносинах. В. Теремецький вважає правове регулювання специфічною діяльністю, що є засобом упорядкування та регламентації суспільних відносин за допомогою норм права. Обґрунтовуючи свою позицію, автор зважає на те, що сутністю, основним завданням регулювання є впорядкування, налагодження механізму взаємодії між суб'єктами суспільних відносин [4, с. 51].

Тепер зробимо аналіз елементів адміністративно-правового регулювання, до них відносять такі: адміністративно-правові норми; методи, засоби і типи адміністративного права; механізм адміністративно-правового регулювання загалом; оціночним критерієм адміністративно-правового регулювання вважає ефективність [5]. До структури цього механізму, на їхню думку, насамперед входять норми адміністративного права, акти їх тлумачення та акти їх реалізації, а також адміністративно-правові відносини [6, с. 51]. О. Остапенко під механізмом адміністративно-правового регулювання розуміє систему наділених владними повноваженнями суб'єктів (органи державної влади і управління) щодо застосування правових засобів з метою правового впливу на суспільні відносини в інтересах фізичних і юридичних осіб.

Учений пропонує структуру механізму адміністративно-правового регулювання, яка охоплює такі його елементи: 1) норми адміністративного права; 2) акти тлумачення норм адміністративного права; 3) акти застосування

норм адміністративного права; 4) адміністративно-правові відносини, що виникають, реалізуються і припиняються під час застосування норм адміністративного права; 5) державно-владні повноваження суб'єктів адміністративно-правового регулювання [7, с. 145].

Цікавим є дослідження І. Калуша, який визначаючи механізм антидемпінгового регулювання мита в Україні, зробив висновок про те, що його доцільно розглядати у широкому та вузькому розуміннях. Широке тлумачення механізму адміністративно-правового регулювання повинно містити сукупність органів, які впливають на формування антидемпінгового законодавства та систему антидемпінгового регулювання. Вузьке розуміння механізму адміністративно-правового регулювання передбачає з'ясування ролі суб'єктів, що мають повноваження у здійсненні правозастосовного регулювання. Тому, сам процес адміністративно-правового регулювання, на думку І. Калуш, повинен передбачати наявність компетенції у суб'єктів правового регулювання відповідно до встановленої серед них структурної підвідомчості та взаємозв'язків [8, с. 9]. Є. Кубко, характеризуючи механізм адміністративно-правового регулювання, зазначає, що він охоплює значну частину соціальних відносин, які мають за природою ознаки публічності. Проте такий механізм відрізняється від інших, наприклад, конституційного регулювання, кримінально-правового регулювання тощо. Водночас, дослідник вважає, що механізм адміністративно-правового регулювання відображає реальність і має багаторівневу структуру. Причому ці рівні мають ієрархічне підпорядкування з точки зору обсягу тих явищ, які репрезентують. Йдеться про те, що загалом механізм адміністративно-правового регулювання повинен розглядатися насамперед у всій системі соціальних відносин, що виникають унаслідок публічної діяльності держави.

На різних рівнях механізм адміністративно-правового регулювання розглядається по-різному, так от на нижчому рівні в контексті загального механізму державного управління, на рівні механізму функціонування виконавчої влади. І нарешті, механізм адміністративно-правового регулювання

має бути розглянутий на рівні й у системі галузі адміністративного права, у системі галузевих правовідносин [9, с. 103].

О. Чорномаз та О. Німко вважають, що механізм адміністративно-правового регулювання повинен містити такі елементи: норми права, правові відносини, акти реалізації прав і обов'язків. А дослідник З. Гладун акцентує, що адміністративно-правовий механізм боротьби з корупцією охоплює встановлення норм права, які забороняють вчинення корупційних діянь, а також заходів адміністративної відповідальності у випадку їх скоєння, визначення переліку суб'єктів боротьби з корупцією та їх повноважень [10, с. 169].

Варто зазначити, що механізм адміністративно-правової протидії корупції як категорія є обсяжним, а також допускає можливість застосування різних підходів і дозволяє розглядати його в різних аспектах. Для підвищення його ефективності велике значення має чітке визначення змісту та спрямованості адміністративно-правових заходів протидії корупції, проведення яких і повинен забезпечувати згаданий механізм. Важливо, щоб цей механізм не тільки забезпечував протидію, яка би перешкоджала корупції, але й створювала умови для подальшого розвитку нових вимог антикорупційного законодавства, апробованих світовою спільнотою. Зважаючи на те, що корупційні правопорушення можуть проявлятися у різних галузях і сферах суспільного життя, система організації протидії корупції повинна мати міжгалузевий характер.

До основних складових елементів адміністративно-правового механізму протидії корупції можна віднести: правовідносини у сфері протидії корупції як різновид суспільних відносин, що регламентуються правовими нормами і забезпечують взаємодію останніх з відповідними суб'єктами протидії корупції; норми права, що визначають права та обов'язки суб'єктів протидії корупції; нормативно-правові акти, які регламентують різноманітні сторони протидії корупції і формують комплексне та універсальне антикорупційне законодавство; державні органи, що покликані протидіяти корупції у процесі

своєї повсякденної діяльності; адміністративна відповідальність як складова адміністративного примусу, що застосовується до суб'єктів корупційних правопорушень за умови порушення ними вимог чинного антикорупційного законодавства України.

Важливе значення для дослідження адміністративно-правового механізму протидії корупції має реалізація правових норм, яка здійснюється у таких формах, як дотримання заборон, виконання обов'язків, використання прав і свобод та правозастосування. Остання відрізняється від інших цілями та характером діяльності і виступає важливою юридичною гарантією законного, обґрунтованого та справедливого здійснення права, через яку організується державне управління в соціальному середовищі.

Аналіз досліджень, присвячених механізму адміністративно-правового регулювання, та результати, які були отримані науковцями, свідчать про наявність різних підходів і бачень щодо його пояснення і застосування. З огляду на порівняно нетривалий період розвитку інститутів вітчизняного антикорупційного законодавства, з часу здобуття незалежності Україною, можна виділити декілька етапів законодавчого встановлення адміністративно-правового регулювання протидії корупції:

1-й етап – запровадження відповідальності за вчинення корупційних діянь та інших правопорушень, пов'язаних із корупцією (1995–2010 роки). Норми, що передбачали адміністративну відповідальність та процесуальні особливості провадження у справах про корупційні правопорушення, містилися в Законі України «Про боротьбу з корупцією»;

2-й етап – вдосконалення та розвиток антикорупційного законодавства (2011–2014 роки). Запроваджено поняття «корупційне правопорушення». До Кодексу України про адміністративні правопорушення внесено окрему Главу, в якій зосереджувалися статті (172-2–172-9), які передбачали конкретні склади адміністративних корупційних правопорушень. Відповідальність установлювалася і за «активну», і за «пасивну» корупцію. Суб'єктів відповідальності за корупційні правопорушення, які були визначені в ст. 4

Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції», зобов'язано щорічно подавати Декларацію про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру за попередній рік;

3-й етап – оновлення антикорупційного законодавства та імплементація зарубіжного досвіду (2014 р. – досі). Запроваджено поняття «правопорушення, пов'язане з корупцією», яким визнається діяння, що не містить ознак корупції, але порушує встановлені Законом України «Про запобігання корупції» вимоги, заборони та обмеження, вчинене особою, зазначеною у частині першій статті 3 цього Закону, за яке законом встановлено кримінальну, адміністративну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність. Створено спеціалізований орган боротьби із корупцією – Національне антикорупційне бюро України, триває робота зі створення Національного агентства з питань запобігання корупції.

Висновки. У зв'язку зі змінами вітчизняного антикорупційного законодавства переконливо свідчать про домінування тенденцій попередження та запобігання вчиненню корупційних правопорушень. Унаслідок цього повинно актуалізуватися питання застосування адміністративно-правових засобів, які повинні посісти чільне місце в механізмі протидії корупції, передовсім у системі державного апарату. Успішно протидіяти корупції лише адміністративно-правовими чи загалом правовими методами неможливо. Необхідно змінити зміст і характер суспільних відносин, задіяти усі можливі економічні, політичні, соціальні та інші важелі з метою створення умов «невигідності» вчинення корупційних правопорушень.

Література:

1. Коломоєць Т.О. Адміністративне право України. Академічний курс : [підруч.] / Т.О. Коломоєць. – К. : Юрінком Інтер, 2011. – 576 с.
2. Алексеев С. С. Восхождение к праву. Поиски и решения / С. С. Алексеев. – М.: НОРМА, 2001. – 752 с.
3. Римаренко Ю. І. Правове регулювання / Ю. І. Римаренко // Міжнародна поліцейська енциклопедія: у 10 т. / відп. ред. Ю. І. Римаренко, Я. Ю.

Кондратьєв, В. Я. Тацій, Ю. С. Шемшученко. – К.: Ін Юре, 2003. – Т. 1. – 1232 с.

4. Теремецький В. І. Поняття адміністративно-правового регулювання у сфері оподаткування / В. І. Теремецький // Держава та регіони. Серія «Право». – 2012. – № 1 (35). – С. 50–54.

5. Галуцько В. В. Поняття та зміст адміністративно-правового регулювання / В. В. Галуцько, О. М. Єщук // ACTUAL PROBLEMS OF CORRUPTION PREVENTION AND COUNTERACTION. – 2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.law-property.in.ua/>

6. Адміністративне право України: основні категорії та поняття: навч. посібник / В. І. Загуменник, В. В. Мусієнко, В. В. Проценко; за заг. ред. О. Х. Юлдашева. – Бендери; К.: Поліграфіст, 2010. – 512 с.

7. Остапенко О. І. Наукові уявлення про механізм адміністративно-правового регулювання / О. І. Остапенко // Наук. вісн. Львів. держ. ун-ту внутр. справ. Сер. юрид. – Львів: ЛьвДУВС, 2010. – Вип. 2. – С. 142–149.

8. Калущ І. С. Організаційно-правові основи застосування антидемпінгових мит в Україні: автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 «адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / І. С. Калущ; Нац. ун-т держ. податкової служби України. – Ірпінь, 2007. – 20 с.

9. Кубко Є. Б. Сучасний механізм адміністративно-правового регулювання: методологія вдосконалення / Є. Б. Кубко // Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих учених: Спец. вип.: у 2 ч. Ч. 1: IV Національна науково-теоретична конференція «Українське адміністративне право: сучасний стан і перспективи реформування». – Сімферополь: Б. в., 2005. – С. 100–107.

10. Гладун З. С. Адміністративне право України: навч. посібник / З. С. Гладун. – Тернопіль: Карт-бланш, 2004. – 580 с.

СТОРОНИ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ. ПРОБЛЕМАТИКА.
ВДОСКОНАЛЕННЯ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Масловський Б.М.

студент юридичного факультету

Запорізький національний університет

м. Запоріжжя, Україна

Відповідно до норм Цивільного процесуального кодексу України (далі по тексту – ЦПК України), сторонами в цивільному процесі є позивач і відповідач. Позивачем і відповідачем можуть бути фізичні і юридичні особи, а також держава (ст. 30 ЦПК України). Це дозволяє стверджувати, що сторони – особи, чий спір про право суд має вирішити.

Як видно, поняття сторін у цивільному судочинстві має пов'язуватись із поняттям суб'єктів спору про право, який віднесено законом до судової цивільної юрисдикції. Деякі вчені вважають, що сторони – це суб'єкти матеріальних правовідносин, які є предметом судового розгляду в цивільній справі. Однак це не завжди так. Нерідко мають місце випадки, коли суд, розглянувши справу, встановлює, що позивачу не належить право, на яке він претендує, чи особа, яка виступає відповідачем, не завжди є зобов'язаною особою в даних матеріальних правовідносинах. Тому вважаю, що спроба давати визначення сторін з урахуванням суб'єктної структури спірних правовідносин недостатньо обґрунтована.

У дослідженні поняття сторін слід виходити з того, що сторони у процесі – інститут процесуального права, а у визначенні сторони повинні поєднуватись матеріально-правові та процесуальні ознаки цього поняття. В іншому разі можна припускати, що за відсутності матеріально заінтересованих осіб у процесі — немає сторін. Крім цього, поняття сторони в цивільному процесі є ширшим, ніж поняття сторони в матеріальних правовідносинах, а уявлення про сторони як учасників матеріальних правовідносин є неповним. Слід зазначити,

що на момент відкриття провадження у цивільній справі, а також під час провадження досудового розгляду і навіть під час судового розгляду наявність матеріальних правовідносин невідома, оскільки це встановлюється рішенням суду. Наявність чи відсутність між сторонами матеріальних правовідносин жодним чином не відображається на їхньому правовому становищі.

З урахуванням наведеного багато науковців стверджують, що сторони є лише ймовірними учасниками спірних матеріальних правовідносин [1, с. 237].

Такий підхід поділяє також С. С. Бичкова. Але зауважує, що альтернативність такої ознаки є досить сумнівною, виходячи з того, що для статусу сторони цивільної справи не має значення, чи є особи дійсними суб'єктами спірного матеріального право відношення, чи ні. На її думку, якщо сторони не є дійсними суб'єктами матеріального правовідношення, то вони є ймовірними суб'єктами такого правовідношення через свою суб'єктивну впевненість у тому, що їхні права, свободи та інтереси порушені. Таким чином, про альтернативність зазначеної ознаки мова взагалі не має йти. Більше того, на її думку, «дійсність» суб'єкта спірних правовідносин у будь-якому разі встановлюється судом у процесі розгляду і вирішення відповідної цивільної справи. Тому правильним буде визначення сторін тільки як імовірних суб'єктів спірних матеріальних правовідносин [3, с. 97-98].

Зазначена проблематика має суто теоретичний характер. Чинне цивільне процесуальне законодавство не містить норм, у яких ця обставина була б урахована і якимось чином мала вплив на правовий статус сторін. Тобто основним у характеристиці сторін є те, що вони є учасниками правового спору, передбаченого для розгляду судом

Своєчасність розгляду і вирішення цивільних справ являється однією зі складових завдань цивільного судочинства. Сучасне цивільно-процесуальне законодавство намагається прискорити рух цивільної справи, починаючи з вирішення питання про відкриття провадження по справі і закінчуючи її розглядом по суті судами першої або апеляційної інстанцій, розгляду в касаційному порядку, виконання судових рішень. Достатньо пригадати зміни,

які були внесені до ЦПК України Законом України від 07.07.2011 «Про судоустрій і статус суддів» щодо скорочення процесуальних строків встановлених законом. Йдеться зокрема, про строки виклику у судове засідання, відкриття провадження у справі, розгляду справи у попередньому судовому засіданні і по суті, апеляційного та касаційного оскарження та інші. Практика застосування матеріального і процесуального законодавства у цивільному судочинстві свідчить, що вимоги своєчасного розгляду і вирішення цивільних справ не завжди зводяться тільки до найкоротших строків. В кожному конкретному випадку процесуальна форма, яка проявляється у тому числі і в процесуальних строках, не повинна домінувати над змістом та суттю цивільно-правового спору та способом його вирішення.

На відміну від господарського судочинства, в якому часто-густо теж застосовуються норми цивільного законодавства і яке зобов'язано забезпечити законність у відносинах юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та оборотність грошей і інших товарів, цивільне судочинство має своїм об'єктом відносини, як правило з участю фізичних осіб з приводу здійснення ними цивільних прав та обов'язків. Принцип диспозитивності цивільного законодавства реалізується в принципі диспозитивності у цивільно-процесуальному законодавстві у разі розгляду цивільної справи. Тому, на мою думку, під час здійснення цивільного судочинства суд виступає і як орган влади, і як орган що здатний надавати певні послуги до прийняття рішення по суті позову, апеляції.

Вкрай важливою, як з точки зору режиму законності у суспільстві, так і реалізації інших соціальних потреб, є проблема примирення сторін у цивільних справах, як спосіб врегулювання спору на основі взаємних поступок лише щодо прав та обов'язків сторін та предмета позову.

Вирішення позову в короткий строк може мати і негативні наслідки. По-перше, конфлікт між позивачем і відповідачем (нажаль у цивільних справах сторони нерідко являються близькими родичами, сусідами, колегами, тощо) прийняттям рішення не тільки не припиняється, а навпаки загострюється. По-

друге, попереду їх очікує продовження вирішення спору у судах апеляційної і касаційної інстанції та стадія виконання судового рішення, тобто нові матеріальні, моральні, часові витрати.

Для зниження цих негативних наслідків доречним було би використання досвіду інших країн щодо процедури примирення (медіації) саме у цивільному судочинстві. Зокрема досвід судів Канади, в яких в залежності від провінції судочинство здійснюється за нагло-саксонським або континентальним правом, свідчить про реальну можливість по більшості цивільних справ досягнути мирової угоди. При цьому нерідко примирення виникає не тільки відносно суті справи, а й в подальших людських стосунках. Чинне цивільно-процесуальне законодавство України теж надає право сторонам спору укласти мирову угоду (статті 31, 130, 173, 175, 306, 372 ЦПК). Разом з тим, дієвого механізму впливу на сторони з метою примирення не пропонується ані законодавством, ані судовою практикою.

Наприклад, відповідно до п. 3 Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про застосування норм цивільного процесуального законодавства, що регулюють провадження у справі до судового розгляду № 5 від 12.06.2009 року» з метою врегулювання спору до судового розгляду суди мають з'ясовувати: чи не бажають сторони укласти мирову угоду.

Суди мають вживати дієві заходи для примирення сторін та врегулювання спору до судового розгляду, зберігаючи при цьому об'єктивність і неупередженість. Разом з тим, збереження судом об'єктивності і неупередженості в умовах диспозитивності цивільного процесу зводять нанівець намагання суду примирити сторони, і як наслідок, вкрай незначний відсоток справ закінчуються мировою угодою. Цьому «сприяє» різне розуміння та тлумачення норм ЦПК та Закону «Про виконавче провадження» щодо можливості примусового виконання мирової угоди, визнаної судом, хоча, мирова угода визнається правовстановлювальним документом, на підставі якого, наприклад, проводиться державна реєстрація прав власності. Не виконує в повній мірі цю функцію третейське судочинство, законодавство щодо якого

останнім часом змінилось, як в частині звуження юрисдикційності, так і збільшення контролю з боку державних судів.

Повертаючись до канадського досвіду, необхідно зазначити наступне. Професійний суддя, який апріорі має значний досвід юридичної практики, після вивчення справи, проводить співбесіду зі сторонами по справі. Він відкриває усі сильні і слабкі сторони позицій сторін і опираючись на чинне законодавство, свій власний досвід і судову практику, пропонує компромісне вирішення справи у позасудовому порядку, тобто варіант примирення. Він попереджає про усі майбутні витрати. Як правило, авторитет працюючого судді, його переконливість, психологічні здібності приводять до досягнення мирової угоди. В протилежному випадку справа передається іншому судді для розгляду по суті.

Отже, пропонується доповнити статтю 1 ЦПК України на таку складову завдань цивільного судочинства, як примирення сторін у випадках передбачених законодавством, а сам ЦПК розділом «Умова та процедура укладання мирової угоди». Така пропозиція потребує додаткового дослідження і перш за все для встановлення видів позовів, по яким можливе укладання мирової угоди, її правової природи, можливості примусового виконання мирової угоди, визнаної судом.

Література:

1. Цивільне судочинство України: основні засади та інститути: монографія / [В. В. Комаров, К. В. Гусаров, Н. Ю. Сакара та ін.] ; за ред. В. В. Комарова. – Х. : Право, 2016. – 848 с.
2. Бичкова С. С. Цивільний процесуальний правовий статус осіб, які беруть участь у справах позовного провадження : монографія / С. С. Бичкова. – К. : Атіка, 2011. – 420 с.
3. Науково-практичний коментар Цивільного процесуального кодексу України / за заг. ред. Короеда С. О. – К. : «Центр учбової літератури», 2016.
4. Цивільний процес України : підручник / за загальною ред. д. ю. н., доцента М. М. Ясинка. – К.: Алерта, 2014.

ПРАВОВА КУЛЬТУРА ЮРИСТА
В КОНТЕКСТІ СУДОВОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ

Панарін О.Є.

студент

Національна академія внутрішніх справ

Протягом останніх років в Україні поступово впроваджується реформа судової системи, початок якої було покладено ухваленням у квітні 2014 року Закону України «Про відновлення довіри до судової влади в Україні» [1] та затвердженням у травні 2015 року «Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки» [2]. З метою реалізації судової реформи приймаються нові закони, або вносяться зміни до діючих, створюються нові органи, які покликані відновити довіру до судової системи. Проте реалізація судової реформи безпосередньо впливає не лише на суддів, адже визначене законодавством коло учасників судового процесу передбачає участь у ньому фахових юристів, рівень правової культури яких не завжди відповідає високому рівню.

Вивчення проблеми правової культури на сьогоднішній день є важливою складовою розбудови демократичного суспільства в Україні. Цьому питанню приділяють увагу вітчизняні вчені-правники (М. Требін, Є. Мануйлов, Г. Клімова та ін.). В той же час спеціальних робіт, присвячених правовій культурі юристів досі немає.

Поняття «правова культура» тлумачиться по різному. На нашу думку одним з найбільш влучних є визначення професора М. Требіна, який визначає це поняття як ціннісно-нормативну систему, орієнтовану на ідеали гуманізму і демократії, яка схвалюється більшістю населення в суспільстві або основними соціальними групами. Вона містить базові демократичні переконання, установки, орієнтації, символи, спрямовані на політико-правову систему, охоплює як правові ідеї і цінності, так і чинні норми правової практики [3].

Проте юрист за своїм фахом вже є носієм «правових ідей і цінностей», а тому його рівень правової культури повинен мати високий показник.

Правова культура юристів, безперечно, відрізняється рядом властивостей. Вони безпосередньо пов'язані з роллю цієї професії у суспільстві. На відміну від інших членів суспільства, юристи мають високий рівень правових знань, які спрямовані на підтримку правопорядку, охорону прав та свобод громадян. В таких умовах юристи мають бути професіоналами своєї справи та реалізовувати практичну діяльність в суворій відповідності із законом та деонтологічними вимогами [4].

Класифікація правової культури юриста включає такі складові:

1. правова освіченість, що полягає у знанні законодавства та інших нормативно-правових актів на професійному рівні. Систематичне підвищення рівня правових знань, аналіз законодавчих новел та судової практики повинні мати місце у щоденній діяльності юриста. Поінформованість юриста є запорукою якісних реформ судової системи. При цьому юрист має усвідомити не лише суть нововведень, а і розуміти кінцеву мету здійснюваних перетворень, стати частиною цього механізму.

2. поважне відношення до права та переконаність у його суспільній необхідності. Фаховий юрист повинен дотримуватись законів у повсякденному житті, бути носієм не лише теоретичних знань про правопорядок, а і безпосередньо реалізовувати їх на практиці.

3. грамотне використання правових інструментів, вдосконалення професійної майстерності [5].

Окрему увагу варто приділити юристам, які відповідно до своїх обов'язків можуть бути сторонами судового процесу. Їм належить першість у реалізації тих змін, які відбуваються на шляху реформування судової системи. Від оперативності та якості сприйняття ними законодавчих нововведень залежить безпосередній результат реформ. Для підвищення рівня володіння актуальною правовою інформацією варто організувати навчання, спеціальні тренінги та семінари, які сприятимуть швидкому опануванню нововведень та

практичній їх реалізації. В той же час на юристові лежить соціальна відповідальність, адже його професійна безпосередньо пов'язана з такими важливими змінами, що відбуваються в Україні.

Отже, правова культура юристів є важливою складовою реформування судової системи України. Формування високого рівня правової культури є актуальним завданням як в контексті підготовки фахівців так і в контексті юридичної практики. Теоретичні положення, що закладені в основу судової реформи, безпосередньо реалізуються юристами, від рівня правової культури яких залежить результат – відновлення довіри до судової системи.

Література:

1. Закон України «Про відновлення довіри до судової влади в Україні» // *Голос України*. – 2014. – № 70-71.
2. Стратегія реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки // *Урядовий кур'єр*. – 2015. – № 92.
3. Требін М.П. Правова культура громадян в українському суспільстві / М.П. Требін // *Наук. зап. Харк. ун-ту Повітр. Сил. Соціал. філософія, психологія*. – Х.: ХУПС, 2007. – Вип. 1 (27). – С. 3–9.
4. Юридична деонтологія / Ткаченко В.Д., Погребняк С.П., Лук'янов Д.В. та ін. / За ред. В.Д. Ткаченка. – Х.: Одісей. – 2006. – 256 с.
5. Мануйлов Є.М. Правова культура юриста як основа його професіоналізму / Є.М. Мануйлов // *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. – 2016. – № 3(30). – С. 216-220.

УДК: 368.4

Юридичні науки

ПРАВОВІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СТРАХОВОЇ МЕДИЦИНИ В УКРАЇНІ

Пивовар В.В.

Студентка обліково-фінансового факультету

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

М. Вінниця, Україна

Основою сучасного етапу існування та розвитку України як європейської держави, є проблема активного залучення та опанування нових механізмів її

соціально - економічного розвитку. Так, система охорони здоров'я належить до першочергових напрямів соціальної політики держави, оскільки, її фінансування є вкрай недостатнім для забезпечення здоров'я та життя населення. На сьогодні, на думку аналітиків, реформування вітчизняної системи охорони здоров'я на основі впровадження обов'язкового медичного страхування дозволило б вирішити питання щодо забезпечення громадян країни якісними базовими медичними послугами незалежно від їх рівня доходів.

Питання щодо необхідності перетворень і системи охорони здоров'я України знайшли своє відображення у працях вітчизняних вчених, зокрема, О. П. Демченко, Ю. П. Гришана, В. Ф. Москаленко та ін. Аналіз медичного законодавства знаходимо у роботах Ю. В. Вороненка, О. В. Солдатенка, В. Ю. Стеценка та ін.

Жодна галузь не потребує реформ так гостро, як медицина, адже, крім проблем фінансування у достатньому обсязі з боку держави, та майже повна відсутність іноземних інвестицій, дана галузь страждає від ряду інших проблем, які значно гальмують її розвиток. Найважливішим кроком до ефективного функціонування системи охорони здоров'я та економіки в цілому може стати перехід до загальнодержавного медичного страхування. Поки що в Україні передбачено лише добровільну форму медичного страхування, а український ринок медичних страхових послуг, як і страховий ринок загалом, перебуває на стадії формування. Проте, наразі в парламенті знаходяться декілька законопроектів медичних реформ. Одним із основних інструментів в кожному з них пропонується обов'язкове медичне страхування.

Загальнообов'язкове соціальне медичне страхування є одним із загальновідомих та історично підтверджених шляхів забезпечення ефективного захисту громадян від ризиків, пов'язаних з надмірними витратами у разі хвороби[1].

Вітчизняна система охорони здоров'я багато років поспіль фінансується на критично низькому рівні. Частка витрат на охорону здоров'я у структурі

ВВП за роки незалежності України жодного разу не досягала рекомендованих ВООЗ мінімальних 5%. Як правило, вона балансувала від 2,7 до 3,5%. Винятком був 2012 рік, коли на охорону здоров'я виділили 4,2% ВВП з урахуванням необхідності реалізації пілотного проекту з реформування охорони здоров'я у чотирьох регіонах, реформи екстреної медичної допомоги та реалізації проекту «Нове життя» по створенню мережі перинатальних центрів. Надалі коштів на охорону здоров'я не побільшає. Це підтверджує проект Державного бюджету України на 2018 рік, в якому видатки на охорону здоров'я закладені на рівні 3,5% ВВП, або 113,9 млрд грн., що на 10,7 млрд грн. більше, ніж у 2017 році, але абсолютно недостатньо для забезпечення потреб охорони здоров'я навіть на мінімальному рівні[2].

Заклади охорони здоров'я, що фінансуються за державний рахунок, не отримують кошти в повному обсязі для надання якісної медичної допомоги. На практиці майже кожен пацієнт вимушений сплачувати за лікування з власних коштів. Сьогодні, крім неформальних платежів медичному персоналу, стало нормою життя покриття пацієнтом власним коштом переважної більшості витрат, пов'язаних з лікуванням, а саме: придбання ліків, витратних матеріалів, оплата дороговартісних аналізів та діагностичних обстежень, додаткові витрати на харчування під час стаціонарного лікування тощо.

Навіть прийняття законопроекту про державні фінансові гарантії надання медичних послуг та лікарських засобів №6327, на який було покладено великі надії, без забезпечення фінансування охорони здоров'я на рівні 5% у структурі ВВП, як це ним передбачено, не вирішить питання щодо убезпечення українців від ризиків надмірних витрат на лікування у разі захворювання [2].

В Україні починаючи з 2002 року щорічно пропонуються законопроекти, які в тій чи іншій мірі стосувалися саме обов'язкового медичного страхування. Однак, головною проблемою, яка не дозволяє в кінцевому варіанті прийняти той чи інший законопроект полягає у не сформованості цілісного комплексного підходу до реформування сучасного механізму фінансування вітчизняної галузі охорони здоров'я на засадах обов'язкового медичного страхування [3, с. 365].

Наразі у Верховній Раді України розглядають проект Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне медичне страхування», згідно з яким загальнообов'язкове державне соціальне медичне страхування є складовою частиною системи загальнообов'язкового державного соціального страхування і формою соціального захисту населення у випадку хвороби [4].

Запровадження даного закону полягатиме у наступних діях:

- кошти на медичне забезпечення населення на умовах загальнообов'язкового державного соціального медичного страхування формуються за рахунок: асигнувань, передбачених у державному бюджеті України для фінансування медичного обслуговування населення на відповідний рік, страхових внесків страхувальників та коштів страхових резервів;

- правовідносини між всіма учасниками (страхувальниками, страховиками, застрахованими, закладами охорони здоров'я) врегульовуються на договірних засадах;

- запровадження сприятиме розвитку конкуренції серед закладів охорони здоров'я;

- медична допомога надаватиметься закладами охорони здоров'я за рахунок коштів, акумульованих у системі загальнообов'язкового державного соціального медичного страхування [4].

Законопроект «Про загальнообов'язкове державне соціальне медичне страхування» пропонує створення наступної моделі обов'язкового медичного страхування:

1-й рівень – солідарна система загальнообов'язкового медичного страхування, що базується на засадах солідарності й субсидування та здійснення страхових виплат за рахунок коштів Фонду загальнообов'язкового медичного страхування;

2-й рівень – накопичувальна система загальнообов'язкового медичного страхування, що базується на засадах накопичення коштів застрахованих осіб у Накопичувальному страховому фонді та фінансування витрат на оплату

укладення договорів довічного медичного страхування і страхових виплат особі після досягнення нею пенсійного віку.

Запропонована система, що планується запровадитись 1 січня 2018 році у разі затвердження законопроекту дала б змогу забезпечити необхідний медичний захист усім верствам населення, включаючи непрацюючих пенсіонерів, інвалідів, студентів і дітей до 16 років і свідчила б про ефективну політику розвитку в сфері медицини.

Проте, внесення таких суттєвих змін в галузь медичного страхування населення є громістким, затратним та довготривалим процесом, тому є необхідним визначення, що власне потрібне для його здійснення:

- перш за все, для впровадження загальнообов'язкового медичного страхування відповідно до висновків спеціалістів Україні потрібно ще від 2 до 5 років. З цим твердженням погоджуються також Міністерство охорони здоров'я, вважаючи передчасним введення системи загальнообов'язкового державного соціального медичного страхування, з огляду на економічну ситуацію в країні.

- для впровадження законопроекту є сума необхідних коштів, яка за підрахунками експертів коливається в межах 70 млрд. грн [5].

- потрібно визначити, які лікарні будуть співпрацювати з фондом, на яких умовах вони будуть виконувати покладені на них обов'язки та визначити на підставі чого вони будуть отримувати гроші від фонду.

- необхідність впровадження системи контролю якості медичної допомоги.

За підсумками проведеного дослідження варто відмітити, що реформування системи медичного обслуговування в Україні з подальшим переходом до обов'язкового страхування громадян – шлях, який дасть поштовх до розв'язання більшості проблем медичної галузі держави. І хоча наразі намагання здійснення цього реформування стикається з великою кількістю перепон та противників, проте, залишається одним з першочергових напрямів соціальної політики держави. На нашу думку, першочерговим рішенням щодо поліпшення якості надання медичних послуг в країні є прийняття Закону

України «Про загальнообов'язкове державне соціальне медичне страхування», згідно з яким загальнообов'язкове державне соціальне медичне страхування стане складовою частиною системи медичного обслуговування країни загалом. Позитивні наслідки, що очікуються від прийняття даного закону сприятимуть запровадженню і повноцінному функціонуванню страхової медицини в Україні та створенню умов для повного задоволення потреб населення в одержанні доступної й якісної медичної допомоги.

Література:

1. Інтернет-журнал «Про страхування» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// forinsurer.com/](http://forinsurer.com/)
  2. Офіційний веб-портал Верховної Ради України : Комітет з питань охорони здоров'я провів «круглий стіл» на тему: «Запровадження загальнообов'язкового соціального медичного страхування в Україні» - 2017 р. [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://iportal.rada.gov.ua/news/Novyny/151629.html>
  3. Демченко О.П. Прагматика фінансового забезпечення медичного страхування в Україні / О. П. Демченко // Молодий вчений. – 2016. – № 10(37). – С. 363-368.
  4. Офіційний веб-сайт Міністерства охорони здоров'я України/ Проект Закону України "Про загальнообов'язкове державне соціальне медичне страхування" – 2016 р. [Електронний ресурс] – режим доступу: http://www.moz.gov.ua/ua/portal/Pro_20081223_0.html
  5. МОЗ: Запровадження в Україні обов'язкового медичного страхування є передчасним – 2016 р. [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://espreso.tv/>
-

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА В УКРАЇНІ

Романенко Дарина*Університет державної фіскальної служби України**курсант взводу ПМПФ-16-2****Ковалевська Катерина****Університет державної фіскальної служби України**курсант взводу ПМПФ-16-2*

Анотація: У статті розглянуто проблеми адміністративного права в Україні. Досліджено та виявлені певні прогалини та надано конкретні пропозиції щодо їх усунення, а також запропоновано прийняття закону про адміністративну процедуру.

Ключові слова: адміністративне право, актуальні проблеми адміністративного права, норми адміністративного права, адміністративний розсуд, адміністративні процедури.

Постановка проблеми. Розвиток України як правової держави вимагає удосконалення юридичного механізму забезпечення задекларованих в Конституції України та основоположних документах ЄС прав та свобод людини і громадянина.

У сучасних Українських умовах актуальні проблеми адміністративного права полягають у комплексній перебудові існуючої в Україні системи публічного управління всіма сферами суспільного життя. З іншого боку – у розбудові деяких інститутів публічного управління, яких Україна ще не створила як суверенна держава.

Проблема полягає в тому, що досить часто вчені намагаються обґрунтувати хибність або недосконалість тих чи інших положень лише з точки зору своїх сучасних поглядів на дану проблематику, часто забуваючи розібратися у суті питання, закономірностях його виникнення і розвитку [6].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження адміністративного права займалися В.Б. Авер'янов [1], О.Ф. Андрійко, Ю.П. Битяк [2], А.С.

Васильєв, В.М. Гаращук, І.П. Голосніченко, Р.А. Калюжний, С.В. Ківалов, Л.В. Коваль, А.Т. Комзюк, Є.В. Курінний, М.М. Тищенко, Г.І. Петров, В.К. Шкарупа та ін.

Сьогодні наукове осмислення і подальша дослідження проблем адміністративного права є одним з головних напрямків оновлення адміністративного права України.

Тому метою статті є актуальні проблеми адміністративного права в Україні.

Сутністю актуальних проблем адміністративного права є поетапне створення такої системи публічного управління та їх діяльності, що забезпечить становлення України як високо розвинутої, правової, цивілізованої Європейської держави з високим рівнем життя, соціальної стабільності, культури та демократії, дозволить їй стати впливовим чинником в державі та Європі. А також формування системи публічного управління, яка стане близькою до потреб і запитів людей. Ця система буде підконтрольною народів, прозорою, побудованою на наукових принципах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Адміністративне право — це навчальна дисципліна, пов'язана із вивченням актуальних проблем розвитку адміністративного права України як галузі публічного права, процедур надання адміністративних послуг, сучасних аспектів проходження публічної служби, судового захисту прав і свобод громадян.

Дослідження проблем становлення і розвитку наукових поглядів адміністративного права набуває надзвичайної актуальності.

На сьогодні є традиційним підхід до поділу системи адміністративного права, запропонований А. І. Єлістратовим, виходячи із уявлення автора про предмет адміністративного права, який обмежувався правовідносинами, що склалися на ґрунті адміністративної діяльності суб'єктів публічного управління. Запропонований поділ системи адміністративного права на загальну та особливу частину мав багато спільного з системою німецького адміністративного права, оскільки під час своїх наукових пошуків А.І. Єлістратов часто звертався до зарубіжної юридичної літератури [5].

Авторський колектив підручника з адміністративного права, виданого у

1967 р. за редакцією О. Ю. Луньова, вважав, що поряд із нормами, які визначають організацію апарату управління і форми його діяльності, в радянському адміністративному праві має місце група процесуальних норм, які регулюють порядок здійснення виконавчо-розпорядчої діяльності, порядок примусового вирішення адміністративних спорів або застосування заходів впливу. На їх думку, ця група норм складала правовий інститут «Радянський адміністративний процес» [4].

Зміна державного устрою, форми правління, політичної ситуації, проголошення адміністративної реформи змусило науку адміністративного права переглянути погляди на предмет, метод та призначення адміністративного права. Однак, зміни адміністративного права «відбуваються сьогодні дуже повільно, незважаючи на постійні твердження науковців, що сучасне адміністративне право вже принципово відрізняється від адміністративного права радянських часів. Достатньо глянути на зміст українських підручників з адміністративного права, щоб зрозуміти, що майже нічого в системі зазначеної галузі права не змінилося» [16].

Щодо адміністративно-правових режимів, то тільки за останні роки А. В. Авер'янов та Ю. П. Битяк на сторінках підручників висловлюють думки про введення до складу загальної частини адміністративного права - інститут адміністративно-правових режимів [1, 2].

Адміністративне право - одна з провідних галузей у правовій системі України, а також фундаментальна галузь публічного права. Воно є необхідним інструментом у регулюванні діяльності структур виконавчої влади, місцевого самоврядування, державних і недержавних підприємств, установ, організацій. Норми адміністративного права охороняють відносини, що складаються під впливом різних галузей права. Адміністративне право органічно пов'язане з виконавчою владою та державним управлінням. Його норми є правовою основою побудови державного управління та ефективного функціонування найбільш активної та потужної державної підсистеми - апарату державного управління.

Адміністративне право створює певний правовий режим для здійснення управлінських функцій, що є найважливішою умовою впорядкованості сфери державного управління.

Предметом адміністративного права України є суспільні відносини, які виникають між суб'єктами публічної адміністрації та об'єктами публічного управління.

Основними завданнями адміністративного права України є:

- 1) забезпечення публічних суб'єктивних прав, свобод та законних інтересів невідомих фізичних і юридичних осіб;
- 2) забезпечення нормального функціонування публічних інститутів держави і суспільства;
- 3) приведення стандартів адміністративно-правового регулювання України до вимог правової системи Європейського Союзу;
- 4) забезпечення розвитку засад громадянського суспільства в Україні – одночасно як мети та засобу функціонування всієї державно-правової дійсності;
- 5) розвиток конституційно-правових засад із надання адміністративних послуг;
- 6) розвиток адміністративно-правових засад із запобігання та протидії корупції;
- 7) забезпечення попередження (профілактики) правопорушень засобами адміністративного права;
- 8) сприяння фізичним та юридичним особам у публічному забезпеченні безпечними продуктами харчування, якісними промисловими товарами та послугами;
- 9) створення належних умов для організації та функціонування органів виконавчої влади і місцевого самоврядування [3, с. 10-11].

Адміністративне право, об'єднує в собі сукупність великої кількості інститутів, а також регулює відносини між матеріальними і процесуальними нормами адміністративного права.

Тому не вирішення проблемних питань адміністративного права

негативно впливає не тільки на становлення та розвиток сфери, яка регулюється адміністративним правом, але й на сфери регулювання інших галузей українського права.

Основними проблемами адміністративного права України є:

- не чітко визначений предмет і об'єкт адміністративного права;
- не впорядкований механізм адміністративно-правового регулювання.

Необхідно усі елементи механізму адміністративно-правового регулювання: адміністративно-правові норми, адміністративно-правові відносини, акти державного управління впорядкувати. Так норми адміністративного права визначають форми і методи державного управління, визначають статус суб'єктів адміністративного права. В сучасний період потребується кодифікація адміністративно-правових норм, наприклад впровадження Адміністративно-процесуального кодексу України, Поліцейського кодексу України. Щодо до адміністративно-правових відносин необхідно визначити межі дії матеріальних і процесуальних відносин. Такі відносини займають центральне місце в предметі адміністративного права, крім того, конституційне, фінансове, інформаційне право теж не може ефективно функціонувати без налагодженості цих відносин. А також необхідно впорядкувати акти державного управління. Вони є вектором для правозастосовної діяльності суб'єктів владних повноважень, укріплення законності і дисципліни в державі;

– відсутність визначень на законодавчому рівні деяких юридичних категорій важливих для функціонування адміністративного права, діяльності суб'єктів владних повноважень. Наприклад, «державне управління», «публічне адміністрування», «адміністративна відповідальність», «дисциплінарна відповідальність за адміністративним правом», «адміністративна юрисдикція», «адміністративний акт», «адміністративний розсуд», «адміністративний процес», «адміністративні провадження», «адміністративний регламент» і інші;

– необхідність розмежування визначень «законність» і «адміністративний розсуд». Іноді мають місце порушення законності при застосуванні

адміністративного розсуду суб'єктами владних повноважень. Вони підміняють своє право на такий розсуд дозвільним вирішенням того чи іншого питання, що призводить до вчинення корупційних дій. Адже застосування адміністративного розсуду надається щоб діяти оперативно, самостійно, а не для порушення законності. Необхідно вдосконалювати законодавство щодо звернень громадян;

– вирішення дискусійного питання щодо процесу в адміністративному праві. Процес в адміністративному праві повинний бути один – адміністративне судочинство. Не має сумніву, що необхідно вдосконалювати законодавство про адміністративне судочинство. На нашу думку, недоліком є відсутність в Україні закону «Про адміністративні процедури». Прийняття ж закону про адміністративну процедуру дозволить:

- забезпечити право особи бути вислуханою перед прийняттям несприятливого адміністративного акту;
- запровадити категорію «заінтересовані особи» в адміністративній процедурі та виписати механізми захисту прав та законних інтересів цієї особи;
- визначити особливості адміністративного провадження у справах з великою кількістю осіб;
- встановити обов'язок адміністративних органів мотивувати свої рішення та зазначати порядок їх оскарження (це забезпечить законність схвалюваних рішень, покращить умови правового захисту громадян і бізнесу);
- встановити правила щодо неупередженості посадових осіб адміністративних органів та порядку їх відводу;
- встановити правило про набрання чинності адміністративним актом з моменту доведення його до відома особи (осіб) і визначення порядку такого доведення;
- створити умови для ефективного оскарження адміністративних актів в адміністративному порядку (цей механізм поверне довіру населення до досудових механізмів оскарження);

- врегулювати визнання недійсними адміністративних актів (це дозволить захистити як публічні інтереси – в разі потреби у відкликанні чинних рішень адміністративних органів, так і приватних осіб – від свавілля цих органів);

- врегулювати питання примусового виконання адміністративних актів.

– модернізація адміністративно-правового регулювання надання державних послуг в електронній формі. Законодавство надає можливість отримання послуг в електронній формі, але сучасні інформаційні ресурси не можуть забезпечити такою послугою в повному обсязі, причиною є проблеми в діяльності суб'єктів владних повноважень. Вдосконалення Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» і прийняття єдиного регламенту щодо надання таких послуг суб'єктами владних повноважень сприяло б вирішенню такої проблеми.

Висновки та пропозиції. Отже, адміністративне право України у будь-якому аспекті потребує плідної праці кваліфікованих добросовісних спеціалістів. Необхідно впорядкувати акти державного управління, вдосконалювати законодавство.

Вирішенням актуальних проблем адміністративного права є поетапне створення такої системи публічного управління та їх діяльності, що забезпечить становлення України як високо розвинутої, правової, цивілізованої Європейської держави з високим рівнем життя, соціальної стабільності, культури та демократії, дозволить їй стати впливовим чинником в державі та Європі. Ця система публічного управління буде підконтрольною народові, прозорою, побудованою на наукових принципах.

Література:

1. Адміністративне право України. Академічний курс: Підруч.: У двох томах: Том 1. Загальна частина / Ред. колегія: В.Б. Авер'янов (голова). - К.: Видавництво «Юридична думка», 2004. - 548 с

2. Адміністративне право України: Підручник/ Ю.П. Битяк, В.М. Гаращук, О.В. Дьяченко та ін.; За ред. Ю.П. Битяка. — К.: Юрінком Інтер,

2007. - 544 с.

3. Адміністративне право України. Т.1. Загальне адміністративне право: навчальний посібник / [В.В. Галуцько, В.І. Курило, С.О. Короєд, О.Ю. Дрозд, І.В. Гиренко, О.М. Єщук, І.М. Риженко, А.А. Іванищук, Р.Д. Саунін, І.М. Ямкова]; за ред. проф. В.В. Галуцька – Херсон: Грінь Д.С., 2015. – 272 с.

4. Административное право: Учебник / Под ред. проф. А.Е. Лунева. - М., 1967. - 604 с. - С. 16.

5. Гриценко І.С. Становлення та розвиток наукових поглядів на основні інститути вітчизняного адміністративного права: Автореф. дис. на здобуття наукового ступеня доктора юрид. наук: спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / І.С. Гриценко. - Харків, 2008. - 33 с.

6. Елистратов А. И. Основные начала административного права. Изд. 2-е. - М., 1917. - 294 с. Электронная библиотека «Научное наследие России» [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://books.e-heritage.ru> Научное наследие.

УДК 342.3

Юридичні науки

ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ПРАВА НА СУДОВИЙ ЗАХИСТ В
СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Сорокіна А. С.

студентка-магістрантка

навчально-наукового інституту права

Сумського державного університету

м. Суми, Україна

З проголошенням незалежності України право кожного на судовий захист стало одним із фундаментальних прав людини, гарантованих у конституційному порядку. Варто зауважити, що на даний час як в юридичній літературі, так і, в чинному законодавстві не склалося єдиної думки щодо

визначення змісту поняття захисту прав, свобод та інтересів учасників соціально-забезпечувальних відносин.

Аналіз юридичної літератури дає підстави стверджувати, що право особи на судовий захист – це складне багатоаспектне явище. В той же час, існують різні погляди на сутність права на судовий захист, зокрема: право на судовий захист полягає в тому, що за певних умов особа, яка має це право, може вимагати від конкретного суду винесення рішення про застосування одного із способів захисту права, а суд зобов'язаний винести рішення відповідного змісту [7, с. 54].

О. В. Лемак пропонує визначати право на судовий захист як один із способів обмеження влади та недопустимості свавільного втручання у приватне життя, прав і свобод людини [6, с. 7].

П. Ф. Єлісейкін у своїх дослідженнях розглядав вказане право як конституційне та суб'єктивне [2, с. 5]. У зв'язку з цим автор вважав, що право на судовий захист є можливістю вимагати звіт у своїй поведінці від іншого суб'єкта правовідносин, що відбувається в межах особливого, охоронного за своєю природою, правовідношення. У випадку звернення до уповноваженого юрисдикційного органу, на думку автора, реалізується інше право - право на звернення до суду [3, с. 11].

Отже, однією з проблем, що гостро стоять перед українським суспільством та державою на сучасному етапі їх розвитку, є належне забезпечення прав і свобод людини і громадянина, які визнаються найвищою соціальною цінністю. Одним з напрямків такого забезпечення є створення ефективного державного механізму охорони та захисту прав і свобод, складовим елементом якого виступають органи правосуддя. Саме ці органи, виступаючи гарантом права громадянина на судовий захист, інших конституційних прав і свобод, призвані забезпечувати належну охорону і захист прав і свобод людини і громадянина.

Це стосується й права громадянина на соціальний захист, оскільки його реалізація передбачає активну участь держави у цьому процесі, залежить від

рівня її економічного розвитку. Це обумовлює актуальність дослідження специфіки забезпечення даного соціального права органами правосуддя.

Спори в сфері соціального забезпечення, що розглядаються судами загальної юрисдикції, являють собою досить широкий спектр розбіжностей по порядку призначення, отримання та надання окремих видів соціального забезпечення, а також встановлення і підтвердження фактів, що мають юридичне значення для виникнення, зміни та припинення правовідносин по соціальному забезпеченню.

Кодекс адміністративного судочинства України дещо по-іншому визначає зміст права на судовий захист, визначаючи, що кожна особа має право в порядку, встановленому цим Кодексом, звернутися до адміністративного суду, якщо вважає, що рішенням, дією чи бездіяльністю суб'єкта владних повноважень порушені її права, свободи або інтереси.

Також зазначеною нормою передбачено, що у випадках, встановлених законом, до суду можуть звертатися органи та особи, яким надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб. Суб'єкти владних повноважень мають право звернутися до адміністративного суду у випадках, передбачених Конституцією та законами України.

Водночас Кодекс адміністративного судочинства передбачає в чч. 4-6 вказаної статті гарантії здійснення права на судовий захист, встановлюючи, що ніхто не може бути позбавлений права на розгляд його справи в адміністративному суді, до підсудності якого вона віднесена цим Кодексом. Відмова від права на звернення до суду є недійсною. Іноземці, особи без громадянства та іноземні юридичні особи користуються в Україні таким самим правом на судовий захист, що і громадяни та юридичні особи України [4].

Отже, як бачимо, чинне законодавство України розкриває сутність поняття права на судовий захист через систему складових компонентів за допомогою яких стає можливою реалізація зазначеного права.

Спори в сфері соціального забезпечення, що розглядаються судами загальної юрисдикції, являють собою досить широкий спектр розбіжностей по

порядку призначення, отримання та надання окремих видів соціального забезпечення, а також встановлення і підтвердження фактів, що мають юридичне значення для виникнення, зміни та припинення правовідносин по соціальному забезпеченню [8, с. 237].

Радянський правознавець В. П. Грибанов вважав, що право на судовий захист включає в себе три складові: 1) можливість звернення уповноваженої особи з вимогою про захист порушеного або оскарженого права або інтересу, який охороняється законом, до компетентного органу; 2) можливість користуватись всіма передбаченими законом правами і гарантіями в процесі розгляду цієї вимоги; 3) можливість оскарження у встановленому законом порядку рішення органу по справі, яке заявник вважає, неправильним [1, с. 19].

Конституція України основними елементами права на судовий захист визначає: 1) принцип правової державності (ст. 1); 2) повага до гідності особи і визнання її як найвищої соціальної цінності (ст. 3); 3) поділ влади на законодавчу, виконавчу і судову, з якої витікає принцип незалежності і безсторонності суду (ст. 6); 4) доступ до судових органів (ч. 1,2 ст. 55); в тому числі, право на оскарження дій і рішень органів державної влади (ст. 56); 5) право на відшкодування шкоди, заподіяної діями і рішеннями органами публічної влади (ст. 56); 6) належність і законність складу суду, а також заборона делегування функції правосуддя (ст. 124, ч. 1 ст. 127, ч. 2 ст. 129); 7) недопустимість створення особливих і надзвичайних судів (ч. 5 ст. 125); 8) гарантії незалежності і недоторканності суддів (ч. 1 ст. 126); 9) право на апеляційне і касаційне оскарження судових рішень, крім випадків встановлених законом (п. 8 ч. 3 ст. 129); 10) обов'язковість рішень суду (п. 9 ч. 3 ст. 129).

Виходячи з аналізу поняття соціального забезпечення, можна стверджувати, що право на соціальне забезпечення як предмет судового захисту являє собою одне із основних соціально-економічних прав людини, яке виражається в конституційному обов'язку держави надати людині у випадку настання несприятливих наслідків соціальних ризиків засоби до існування в грошовій або натуральній формі, які забезпечували б гідний рівень життя.

Отже, право на судовий захист в сфері соціального забезпечення – це самостійне суб'єктивне право фізичної особи, яке гарантує можливість у випадку не надання пенсій, допомог та інших видів забезпечення при настанні несприятливих наслідків соціальних ризиків або наданні соціального забезпечення не належної якості і або обсягу звернутися до суду з вимогою про повне відновлення порушеного права на соціальне забезпечення, включаючи компенсацію моральної шкоди.

Література:

1. Грибанов В. П. Право на защиту как одно из правомочий субъективного гражданского права / В. П. Грибанов И Вестник МГУ. Право – 1968, – № 3 . – С 19-26
2. Елисейкин П. Ф. Право советских граждан на судебную защиту как право конституционное и субъективное, основные задачи исследования // Проблема защиты субъективных прав и советское гражданское судопроизводство. – Ярославль, 1979. – Вып.4. – С. 5-9
3. Елисейкин П. Ф. Предмет судебной деятельности в советском гражданском процессе (его понятия, место и значение): Автореф. дис докт. юр. наук: 12.00.03 / Ленинградский госуд. ун-т. – Л., 1974. – С. 11-14
4. Кодексу адміністративного судочинства України: Закон України № 2747-IV від 06.07.2005 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2747-15/page11>
5. Конституція України: Закон України № 254к/96-ВР від 28.06.1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
6. Лемак О. В Право на судовий захист: конституційно-правовий аспект : автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. юр. наук : спец. 12.00.02 «конституційне право; муніципальне право» Лемак Олеся Володимирівна - Харків, 2014. – 17 с.

7. Полянский Н. Н., Строгович М. С., Савицкий В. М., Мельников А. А. Проблемы судебного права / Под ред. В. М. Савицкого. М: Наука, 1983. – С. 54.

8. Шевчук С. В. Судовий захист прав людини. Практика Європейського суду з прав людини у контексті західної правової традиції / Станіслав Шевчук. – Вид. 3-тє. - К.: Реферат – 2010. – С 231-248

УДК 342.5

Юридичні науки

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЩОДО ПРИНЦИПУ ПРАВОВОЇ ВИЗНАЧЕНОСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

Тарасенко Н.Ю.

*студентка факультету публічного права та адміністрування
Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого*

На сьогоднішній день, особлива увага приділяється приведенню українського законодавства до стандартів ЄС. Принцип правової визначеності є одним з основоположних принципів у системі права європейських держав. Нажаль, він не відомий українському законодавству. На нашу думку, не відповідність нормативно-правових актів вимогам принципу правової визначеності породжує проблеми роботи органів публічної влади та створює перепони для становлення демократичної системи державного управління.

Принцип правової визначеності розглядало багато відомих дослідників та теоретиків права. Це такі як : Вільгельм Джозеф Бер, Густав Радбрух, Ф. Гайек, В. Кернз та інші.

Як відомо, принципи права є стержнями правової матерії, є основоположними ідеями та виступають у якості своєрідної конструкції, на якій базуються і реалізуються не тільки окремі норми права, інститути і галузі права, а й уся система права.

Одним з таких принципів є принцип правової визначеності. У різних державах, принцип визначеності розвивався по різному. Реалізацію деяких

вимог цього принципу можна знайти і у Великій хартії вольностей 1215 р., і у Декларації прав людини і громадянина 1789 р., і навіть у Пактах і Конституціях прав і вольностей Війська Запорозького 1710 р. (Конституція Пилипа Орлика). Однак сучасне розуміння принципу визначеності припадає на кінець XIX – початок XXI століть.

Зміст принципу правової визначеності та місце, яке він займає у системі принципів права, викликає гострі дискусії у наукових колах. Але практично всі дослідники погоджуються з тим, що названий принцип є найбільш характерним для права Європейського Союзу та держав – членів Європейського Союзу – саме в рамках цієї правової системи він отримав широке визнання та закріплення, якщо не на законодавчому рівні, то на рівні правозастосовної практики.

Також, потрібно зазначити, що дослідники досі не прийшли до однієї точки зору, стосовно того, яке ж місце принцип правової визначеності займає серед принципів права. Деякі співвідносять його з принципом легітимних очікувань. Існує думка, що він є складовою фундаментального принципу законності та він містить у собі принцип легітимних очікувань.

На сьогодні існує чимало дефініцій принципу правової визначеності, багато сучасних науковців висловлюють різні думки стосовно цього питання.

Л.Л. Богачова вважає, що правова визначеність передбачає стабільність і цілісний характер законодавства, здійснення адміністративної та судової практики на основі закону відповідно до принципу верховенства права, а також прозорість і демократизм при прийнятті владних рішень [1]

Основними вимогами принципу правової визначеності є такі, як: чіткий розподіл повноважень між гілками державної влади; відсутність зворотної дії закону або не ретроактивність означає, що будь-який нормативно-правовий акт не може поширюватись на ті відносини, що виникли і існували до його вступу в силу; доступність закону, що включає в себе вимогу обов'язкової публікації всілякого закону, а також зрозумілість закону, відсутність у ньому двозначних формулювань, а також його викладення зрозумілою для читача мовою;

відсутність суперечностей в актах публічної влади; принцип захисту легітимних очікувань зобов'язує державу чи іншу публічну адміністрацію не приймати законів, які несуть радикальні необґрунтовані зміни або не встановлюють такі правила, появу яких не можна було б передбачити за звичайних умов; послідовність та системність дій у діяльності вищих органів влади.

Правова визначеність є однією з умов ефективної дії та реалізації верховенства права, визначеність, в загальному, сприяє реалізації принципів права.

Якщо ж розглядати застосування принципу правової визначеності в українському законодавстві, то бачимо деякі проблеми в його застосуванні. Принцип правової визначеності та його найбільш важливі складові елементи визнані всіма європейськими державами і реалізується в їх законодавстві. Нажаль, в Україні цей принцип є менш розробленим та менше вживаний. Але можемо прослідкувати використання цього принципу в конституційно-правовому статусі Президента України та визначити ряд неточностей, які б можна було б змінити.

Одним з головних напрямів становлення та розвитку України як демократичної, соціальної, правової держави є визначення ролі та місця глави держави в механізмі здійснення державної влади. Нажаль, в Україні існує проблема в визначенні президента та проблема по відношенню Президента по відношенню до виконавчої гілки влади. За принципом правової визначеності повноваження між гілками влади повинні бути чітко розподілені та визначені.

Цю невизначеність підтверджують конституційні реформи 2004 року, 2010 року та 2014 року які не достатньо співвідносяться із важливими складовими принципу правової визначеності – стабільності та передбачуваності законодавства.

З конституційною реформою 2004 року повноваження Президента помітно звузились, йому залишили право вносити на розгляд Верховної Ради України кандидатури Генерального прокурора і Голови Служби Безпеки також

було право вето на прийнятті Верховною Радою України закони. У 2010 році конституційну реформу 2004 року було відмінено і значення та вага Президента значно посилилась. 22 лютого 2014 року Верховна Рада України повернула Конституцію 2004 року, таким чином скасувавши нові повноваження Президента.

Виходячи з цього, потрібно сказати, що подібні зміни та реформи не завжди можуть бути очікуваними та прогнозованими. Принцип правової визначеності наполягає на тому, щоб усі рішення були чіткими, виваженими та були нормальними для адаптування. Відбуваються нові зміни в законодавстві, три рази проводяться конституційні реформи, в результаті з поверненням до першого варіанту, зміни форми державного правління, у органів державної влади з'являються та припиняються повноваження.

Наразі, важлива роль приділяється указам, багато у чому завдяки їм глава держави реалізує повноваження та елементи свого правового статусу та сфера правового регулювання, охоплена указами, дуже широка. Як правило, вони видаються у випадку прогалин у праві.

Засади принципу правової визначеності визначають, що органи державної влади повинні мати чітко визначені повноваження, сформульовані права, обов'язки, повноваження, гарантії. Нажаль, не існує окремо визначеного закону, який би визначав статус голови держави. Зокрема, відсутність конституційного закону про Президента викликає необхідність офіційного тлумачення положень Конституції, в основному в сфері компетенції глави держави. Також існує практична необхідність вдосконалити нормативну базу, яка б з'ясувала зміст права недоторканності Президента України, потрібно розкрити спеціальну процедуру імпичменту для створення належного конституційно-правового механізму застосування.

Реформування системи центральних органів виконавчої влади, на сьогоднішній день є одним із пріоритетів держави, особливо через ратифікації підписаної Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Якщо розглянути Указ Президента України «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» від 9.12. 2010 р. [2], то видно, що згідно цього указу було ліквідовано ряд державних установ. В Указі зазначалось, що його схвалено з метою оптимізації системи центральних органів виконавчої влади, усунення дублювання їх повноважень, підвищення ефективності державного управління. Якщо подивитись на це через призму принципу правової визначеності, то можна виявити, те що така зміна системи центральних органів виконавчої влади є важкою для адаптування.

Отже, принцип правової визначеності означає, що закон (у широкому розумінні цього поняття) має бути чітким та зрозумілим, норми, що містяться в ньому – визначеними та неповинні містити двозначних тлумачень, сам закон має бути прийнятий та оприлюднений у визначеному конституційним законодавством порядку, набувати чинності відповідно до загальних засад законотворчості і відповідати легітимним очікуванням громадян.

Тож, провівши невеликий аналіз, можна стверджувати, що принцип правової визначеності майже не використовується в українському законодавстві та є не розробленим. На нашу думку, якщо діяльність органів публічної влади, а особливо діяльність Президента України, буде відповідати вимогам принципу правової визначеності, то можна буде уникнути дій, які заважають зробити ще один крок до становлення правової держави. Якщо українське законодавство буде відповідати основам принципу правової визначеності, можна буде уникнути дублюванню повноважень органів державної влади та органів місцевого самоврядування, зникнуть невизначеності, які зараз сприяють абиякому ставленню до суспільства та безвідповідальності. На сьогоднішній день, Україна намагається наблизитись до європейських стандартів і практики та сподіваємося, що принцип правової визначеності в українському законодавстві реалізується належним чином.

Література:

1. Богачова Л. Л. Принцип правової визначеності в європейському і національному праві (змістовна характеристика) / Л. Л. Богачова. // Теорія і

практика правознавства. - 2013. - Вип. 2. - Режим доступу:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/tipp_2013_2_74

2. Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади
[Електронний ресурс]: Указ Президента України.- 1085/2010.- Режим доступу:
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1085/2010>

УДК 340

Юридичні науки

АДМІНІСТРАТИВНО – ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ГРОМАДСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ

Турчина Є.Ю.

курсант навчального взводу ПМПФ-16-3

факультету податкової міліції

Університету ДФС України

Науковий керівник: Бабич В. А.

кандидат юридичних наук, доцент

кафедри адміністративного права і процесу та митної безпеки

Університету ДФС України

У статті проаналізовано характеристику громадських формувань як інститутів громадянського суспільства, проведено паралель громадських об'єднань України в порівнянні з іншими державами, відображено проблему адміністративно-правового регулювання діяльності даних об'єднань у доктрині адміністративного права України та його співвідношення з суміжними інститутами адміністративного права, а також визначено основні напрями подальшого розвитку зазначеного інституту.

Ключові слова: адміністративно-правове регулювання, громадянське суспільство, організаційно-правова форма, громадські об'єднання, публічний статус, право на об'єднання.

Постановка проблеми. Пріоритетом державного розвитку сучасної України проголошено побудову громадянського суспільства та правової держави [1].

В умовах розбудови правової, демократичної, незалежної держави проблема дослідження та вивчення основних правових засад діяльності політичних партій та різноманітних інших громадських організацій є надзвичайно актуальною.

Центральне місце у законодавстві щодо функціонування в Україні об'єднань громадян належить Закону України «Про об'єднання громадян» від 16 червня 1992 року [2].

22 березня 2012 року було прийнято новий Закон України «Про громадські об'єднання» № 4571 - 17. Цей Закон визначає правові та організаційні засади реалізації права на свободу об'єднання, гарантованого Конституцією України та міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, порядок утворення, реєстрації, діяльності та припинення громадських об'єднань [3].

Правове положення громадських об'єднань досить детально досліджувалося вченими – юристами. Серед них такі як: В.Б. Авер'янов, А.П. Альохин, Ю.П. Битяк, І.П. Голосніченко, С.В. Ківалов, Л.В Коваль та інших. Зміни у національному законодавчому регулюванні організації та діяльності громадських організацій спричинили необхідність у проведенні комплексного дослідження стану адміністративно-правового регулювання їх організації та діяльності.

Громадянські суспільства країн соціально-демократичного спрямування з перехідною економікою, до яких належить і сучасна Україна, перебувають лише на початку першого етапу свого розвитку. Громадянське суспільство в Україні формується в умовах, коли ще панує соціальна несправедливість, неповага до законів і влади, культивується насильство і аморальність, ідеали правової держави ще не цікавлять простого пересічного громадянина [5].

Конституція України та Закон України «Про громадські об'єднання», визначають громадські об'єднання таким чином:

Громадські об'єднання – це добровільне об'єднання фізичних осіб та/або юридичних осіб приватного права для здійснення та захисту прав і свобод, задоволення суспільних, зокрема економічних, соціальних, культурних, екологічних, та інших інтересів [1, 3].

Політичні партії в Україні сприяють формуванню і вираженню політичної волі громадян, беруть участь у виборах. Членами політичних партій можуть бути лише громадяни України.

Стаття 36 Конституція України наголошує, що «громадяни мають право на участь у професійних спілках з метою захисту своїх трудових і соціально-економічних прав та інтересів. Професійні спілки є громадськими організаціями, що об'єднують громадян, пов'язаних спільними інтересами за родом їх професійної діяльності. Професійні спілки утворюються без попереднього дозволу на основі вільного вибору їх членів. Усі професійні спілки мають рівні права.

Ніхто не може бути примушений до вступу в будь-яке об'єднання громадян чи обмежений у правах за належність чи неналежність до політичних партій або громадських організацій.

Усі об'єднання громадян рівні перед законом» [1].

Право на об'єднання – це одне з основних політичних прав громадян, закріплених у Конституції України. Воно передбачає можливість добровільно створювати, вступати в дієві громадські об'єднання для захисту спільних інтересів і досягнення спільних цілей, утримуватися від вступу в них, безперешкодно виходити з громадського об'єднання. Це право реалізується шляхом об'єднання фізичних та юридичних осіб, для чого не потрібно попереднього дозволу органів державної влади та органів самоврядування. Гарантується свобода діяльності громадських об'єднань [8, с.23].

Через об'єднання громадяни реалізують свої політичні, вікові, спортивні, мистецькі та багато інших інтересів. Засновниками громадських організацій

можуть бути особи, які досягли віку дієздатності (18 років) і є громадянами України, іноземними громадянами або особами без громадянства [5, с.44].

Держава зацікавлена в тому, щоб громадянське суспільство брало на себе значну частину соціальних функцій, які виконують об'єднання громадян.

Конституцією України (ч.1 ст.37) забороняється утворення і діяльність політичних партій і громадських організацій, програмні цілі або дії яких спрямовані на ліквідацію незалежності України, зміну конституційного ладу насильницьким шляхом, порушення суверенітету і територіальної цілісності, підринок її безпеки, незаконне захоплення державної влади, пропаганду війни, насильства, розпалювання міжетнічної, расової, релігійної ворожнечі, посягання на права і свободи людини, здоров'я населення [1].

Встановлюючи різні обмеження щодо членства, створення об'єднань громадян, держава забороняє встановлення і застосування будь-яких обмежень прав і свобод людини і громадянина у зв'язку з належністю чи неналежністю до таких об'єднань.

Так, ніхто не може бути примушений до вступу до будь-якого об'єднання громадян, а належність чи неналежність до будь-якого об'єднання громадян не є підставою для обмеження прав і свобод або для надання державою пільг чи переваг. Членами політичних партій не можуть бути судді, працівники прокуратури, працівники органів внутрішніх справ, співробітники Служби безпеки України, військовослужбовці.

Закон «Про об'єднання громадян» установлює три рівні правового статусу об'єднань громадян: місцевий, всеукраїнський, міжнародний [2].

До місцевих об'єднань громадян належать об'єднання, діяльність яких поширюється на територію відповідної адміністративно-територіальної одиниці.

До всеукраїнських об'єднань громадян належать об'єднання, діяльність яких поширюється на територію всієї України. Законодавець висуває вимогу, щоб організації з таким статусом мали осередки в більшості областей (для

реєстрації вимагається довести наявність осередків у 14 -18 областях). Із всеукраїнським статусом в Україні створюються всі політичні партії.

Громадська організація вважається міжнародною, якщо її діяльність поширюється на територію України і хоча б однієї іншої держави.

Діяльність громадських об'єднань складається з дій багатьох людей, які перебувають у певних взаєминах і можуть бути об'єднані у три групи: органи юридичної особи, представники та члени.

За діяльністю громадських об'єднань встановлюється державний контроль і нагляд. Контроль за додержанням громадських об'єднань положень статуту здійснюють органи, що проводять легалізацію. Представники цих органів мають право бути присутніми на заходах, що проводять громадських об'єднань, вимагати необхідні документи, отримувати пояснення. Нагляд за додержанням і виконанням законності здійснюють органи прокуратури. Контроль за джерелами і розмірами фінансових надходжень, сплатою податків здійснюють фінансові органи та органи державної податкової адміністрації.

Важливу роль у здійсненні нагляду за додержанням та застосування законів об'єднаннями громадян, як умови дотримання прав громадян, покладені на органи прокуратури. Перевіряючи заяви та інші повідомлення порушення законності, прокурори, при наявності порушень закону, можуть вносити приписи про усунення порушень, протести на рішення об'єднань громадян, що містять порушення, подання до керівних органів об'єднань громадян, а також виносити постанови про притягнення винних до адміністративної, дисциплінарної чи матеріальної відповідальності, а за наявності ознак злочину виносити постанову про порушення кримінальної справи [6, с. 24-25].

Громадські об'єднання зобов'язані дотримуватись законодавства України,

загальноновизнаних принципів та норм міжнародного права, що стосуються сфери їх діяльності, а також норм, передбачених їх уставами та іншими засновницькими документами, щорічно публікувати звіти про використання

свого майна, інформувати державний орган про продовження своєї діяльності і надавати йому іншу необхідну звітність.

Якщо громадські об'єднання порушують законодавство (ст.28) Закону України «Про об'єднання громадян», то до них можуть бути застосовані такі стягнення:

- попередження;
- штраф;
- тимчасова заборона (зупинення) окремих видів діяльності;
- тимчасова заборона (зупинення) діяльності в цілому;
- примусовий розпуск (ліквідація) [2].

Адміністративна відповідальність громадських об'єднань має такі ознаки:

- обов'язковість правомірної поведінки, що встановлена державою і спрямована на захист прав і свобод людини та громадянина;
- негативна державно-правова оцінка вчиненого протиправного діяння, що є реакцією на факт правопорушення та підставою відповідальності;
- державно-правовий примус до виконання обов'язку та обов'язок зазнавати позбавлення, пов'язані зі зміною юридичного статусу;
- реалізація відповідальності у визначених процесуальних формах [2].

Особливістю становлення європейського адміністративно-правового регулювання діяльності громадських об'єднань в європейському правовому просторі є те, що їх базовим змістовним ядром стали гуманітарно-правові норми, а організаційно-правовим каркасом і системоутворювальними чинниками – акти Ради Європи і Європейської комісії з прав людини.

Унікальну, що не має аналогів, роль у забезпеченні публічних інтересів громадян європейських держав у сфері функціонування громадських об'єднань відіграє Європейський суд з прав людини, а в останні роки – Суд Європейських Співтовариств. Це виражається у визнанні, підтвердженні та посиленні ролі і юридичної значущості всієї сукупності прав і свобод людини.

У Великобританії і Сполучених Штатах Америки (далі – США) громадські об'єднання – це організаційно-правова форма, яка не має у своїй

назві термінологічної єдності. Як узагальнююче поняття громадське об'єднання характеризується низкою ознак, зокрема такими, як: наявність колективного органу управління, спеціальна правоздатність, державний контроль, судовий нагляд, окрема від держави правосуб'єктність, статутний метод утворення, організаційна структура і єдність, повноваження у сфері публічного управління та публічної нормотворчості, створення функціонування для забезпечення суспільної користі [7].

У правовій доктрині Великобританії та США під громадським об'єднанням розуміється контрольована державою юридична особа, заснована на підставі статуту, яка володіє спеціальною правоздатністю, керована колективним органом управління, є об'єктом державного контролю та нагляду, але зберігає незалежність у своїй поточній діяльності, спрямованій на забезпечення публічної користі.

Громадські об'єднання можна умовно розділити на види залежно від таких ознак:

- масштаб діяльності: локальні, регіональні та загальнонаціональні;
- характер діяльності: інфраструктурні та фінансові.

Унікальність конкретних видів громадських об'єднань визначається спеціальною правоздатністю за допомогою формування цільового блоку їх правового статусу, що має статичний характер і пов'язано із забезпеченням публічної користі [9, с. 264–265].

Організаційно-правова форма громадського об'єднання у Великобританії та США має свій генезис. Учасниками громадських об'єднань були одночасно приватноправові суб'єкти, зацікавлені в максимізації прибутку, і публічно-правові суб'єкти, зацікавлені в публічній користі.

У зазначених країнах окремі громадські об'єднання виконують функції фіскальних, правоохоронних, регулювальних органів державної влади, що зумовлює специфіку контролю над діяльністю самих громадських об'єднань та їх посадових осіб, на яких не поширюються правові норми про державну службу [9, с. 266].

Основною проблемою адміністративно-правового регулювання діяльності громадських об'єднань в Україні є відсутність системного розвитку законодавства про громадські об'єднання, наявність у вказаному правовому масиві юридичних колізій, прогалин і суперечностей, що негативно впливає на формування публічного статусу.

Аналіз адміністративно-правових громадських об'єднань в Україні дозволяє зробити висновок про необхідність удосконалення й деталізації законодавства про громадські об'єднання з метою більш повної регламентації принципу рівності громадських об'єднань стосовно всіх організаційно-правових форм.

Доцільно виробити концепцію підтримки громадських об'єднань, визначивши принципи взаємодії органів державної влади всіх рівнів і громадських об'єднань, причому взаємовідношення громадських об'єднань з державою, її органами та посадовими особами має здійснюватися на основі повного дотримання свободи діяльності, а також принципу рівності громадських об'єднань перед законом.

Крім того, в законі мають бути встановлені чіткі критерії масовості організованих громадськими об'єднаннями заходів або акцій.

Література:

1. Конституція України: із змінами: офіц. вид. / Верховна Рада України.– К. : Велес, 2014 – 48 с
2. Про об'єднання громадян: Закон України від 16 червня 1992 р. № 2460-XII // Відомості Верховної Ради. –1992. – № 34 – Ст. 504
3. Про громадські об'єднання: Закон України // Документ 4572-17, чинний, Відомості Верховної Ради України, 2013, № 1, ст.1 // Редакція від 19.07.2017, підстава 1982-19 Електронний ресурс: режим доступу: zakon0.rada.gov.ua
4. Алфьоров С. М., Ващенко С. В., Долгополова М. М., Купін А. П. Адміністративне право. Загальна частина. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2011 – 216 с.

5. Красноокий О.А. Сучасні проблеми теорії держави і права: Короткий курс; лекцій. - Черкаси: ЧАМ 2004
  6. Пилипенко О.Є. Громадські об'єднання України: Короткий курс лекцій. - Черкаси: Східноєвропейський університет економіки і менеджменту, 2004. - 60 с.
  7. Соболев Г. С. Административно-правовой статус публичных корпораций в странах общего права: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.14 «Административное право, финансовое право, информационное право» [Электронный ресурс] / Г. С. Соболев. – М., 2010 – Режим доступа: <http://www.dissercat.com/content/administrativno-pravovoi-status-publichnykh-korporatsii-v-stranakh-obshchego-prava#ixzz2yDBRWZu0>.
  8. Соха С.І. Публічний статус громадських об'єднань в Україні: Адміністративно-правовий аспект // Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук, - Львів – 2016
  9. Шумилов В. М. Правовая система США : учеб. пособ. / В. М. Шумилов. – 3 изд. – М. : Междунар. отношения, 2013 – 405 с.
-

УДК 342.8

Юридичні науки

ВИБОРЧІ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ: ПЕРЕВАГИ, НЕДОЛІКИ, ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ

Чемсак Ю.В.,

науковий співробітник

НДІ державного будівництва та

місцевого самоврядування НАПрН України

На сьогоднішній день в Україні триває пошук способів оптимізації норм виборчого законодавства та наближення їх до загальновизнаних міжнародних виборчих стандартів. Одностайної думки серед вчених та фахівців щодо питання оптимального виду виборчої системи немає. Особливої уваги потребує

виборча система при проведенні виборів народних депутатів та депутатів і посадових осіб органів місцевого самоврядування. Адже ефективність та дієвість виборчої системи на виборах народних депутатів України значною мірою впливає на якість здійснення механізмів формування парламентської більшості, уряду, інших органів державної влади. При проведенні місцевих виборів якість виборчої системи, що застосовується, значно впливає на однорідність представництва у місцевих радах.

Національний досвід застосування різних виборчих систем в умовах власної політичної системи є підґрунтям для виявлення переваг та недоліків кожної з них. На сьогоднішній день змішана виборча система при проведенні виборів народних депутатів та при проведенні місцевих виборів потребує вдосконалення. Адже, наприклад, за результатами проведення останніх місцевих виборів спостерігається нерівність представництва представників територіальної громади на різних рівнях органів місцевого самоврядування. А мажоритарну складову змішаної виборчої системи фахівці вважають сприятливою для фальсифікацій результатів виборів.

Окремої уваги потребує аналіз досвіду використання виборчої системи на місцевих виборах. Виходячи з практики застосування виборчих систем при проведенні виборів до органів місцевого самоврядування України, найменш ефективною виявилася пропорційної виборчої системи із використанням жорстких виборчих списків. Наслідком її застосування стало спотворення на практиці конституційної природи районних та обласних рад – з органів, що повинні представляти спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ та міст вони трансформувалися в органи, що захищають інтереси регіональних еліт.

За результатами соціологічного опитування, проведеного у 2009 році групою експертів НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування АПрНУ серед депутатів місцевих рад в рамках реалізації проекту ОБСЄ “Посилення захисту прав людини та верховенства права в законодавчій практиці України”, було встановлено наступне. Більшість респондентів (60,2

відсотки) висловилися на користь мажоритарної виборчої системи при формуванні представницьких органів місцевого самоврядування, 16,4 відсотки вважає за потрібне законодавчо закріпити змішану виборчу систему і лише 12,8 відсотків опитаних висловилися за збереження пропорційної виборчої системи, 10,6 відсотків опитаних не змогли визначитися.

З 2010 року місцеві вибори проводились за змішаною виборчою системою. На сьогоднішній день за новим Закон України “Про місцеві вибори” розподіл мандатів здійснюється за гібридною змішаною системою. Така виборча система являє собою одночасне поєднання двох окремих виборчих систем, виключає їх гібридизацію. В науковій літературі з цього приводу існує думка, що така виборча система взагалі не може називатися змішаною.

У світі існують різні модифікації гібридизованих змішаних виборчих систем. Пошук оптимального її варіанту має за мету максимально нейтралізувати недоліки обох складових системи та створити умови для виконання виборчою системою на виборах представницьких органів місцевого самоврядування головних її функцій.

Вдосконалити виборчу систему на місцевих виборах можна шляхом надання можливості виборцям на етапі голосування впливати на формування партійного списку. Тобто на місцевому рівні за умови невеликої кількості кандидатів можливим є впровадження напівжорсткого типу виборчого списку із можливістю надання преференції тому чи іншому кандидату зі списку.

Цікавою модифікацією змішаної системи є використання мажоритарної складової у складі змішаної пропорційної виборчої системи. Елементи подібної виборчої системи застосовуються у Німеччині. Списки партій складаються по округам, від партії висувається як список, так і окремі кандидати у одномандатних мажоритарних округах. Особливістю такої виборчої системи є спосіб розподілу мандатів між кандидатами, представленими у багатомандатних та одномандатних виборчих округах. Їх розподіл здійснюється не окремо за пропорційною та мажоритарною виборчими системами по відповідним округам. Навпаки, кандидати, що балотувалися в

одномандатному виборчому окрузі, прирівнюються до тих, що балотувалися у багатомандатних виборчих округах. Розподіл мандатів здійснюється в залежності від долі голосів, отриманих за списки партій, використовується формула Хера. Вдосконалення даної формули можливе шляхом пошуку такої методики розподілу мандатів, яка б мінімізувала залишок надлишкових мандатів.

Таким чином, за подібної виборчої системи мажоритарні начала представлені особистісними факторами, які вводяться у пропорційну систему, що значно підвищує її привабливість та ефективність. При такому виді змішаної системи розподіл мандатів здійснюється пропорційно отриманим голосам, але зв'язок між кандидатами та виборцями є більш тісним, ніж звичайно за пропорційної виборчої системи із жорсткими списками. Адже шляхом запровадження мажоритарної складової відбувається персоніфікація кандидатів. Подібний варіант може використовуватись в Україні, адже для цього створені певні умови: закріплено відповідний принцип побудови виборчих округів, а висування кандидатів у мажоритарних виборчих округах здійснюється виключно від партій.

Щодо мажоритарної виборчої системи, то вона завдяки простоті сприйняття та застосування має багато прихильників як серед науковців і фахівців, так і серед населення. Але, наприклад, при застосуванні мажоритарної виборчої системи відносної більшості у чистому вигляді, наявним є досить суттєвий її недолік: значний дисбаланс між показником отриманих голосів та мандатів, які підлягають розподілу за результатами виборів.

Запровадження на місцевих виборах іншої її модифікації є досить суперечливим. Мова йде про мажоритарну виборчу систему кваліфікованої більшості. Її суть полягає у закріпленні певного відсотку голосів, який перевищує половину голосів (дві третини, три четвертих) виборців, якого необхідно досягти кандидату для отримання мандату. Але на практиці дуже складно одержати таку перевагу. Тому застосування цього виду виборчої системи є досить поодиноким випадком у світовій практиці. В Україні її

застосування також є небажаним. Цьому перешкоджають ряд факторів: недостатня активність виборців і значна розшарованість їх політичних уподобань; небажаність проведення декількох турів виборів, що передбачається природою даного виду виборчої системи, з огляду на значно більші фінансові витрати у порівнянні з іншими видами мажоритарної виборчої системи.

Важливим напрямком дослідження є оптимізація виборчої системи, вивчення недоліків виборчих систем, що застосовувались в Україні при проведенні виборів попередніх років та існуючих виборчих систем, аналіз виборчих систем, що застосовуються в зарубіжних країнах, пошук нових моделей встановлення результатів національних виборів.

УДК 347.7

Юридичні науки

ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ АВТОРСЬКОГО ПРАВА В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Яценко А. В., Ярошенко Т. С.,

студентки Навчально-наукового Юридичного інституту

Національний авіаційний університет

м. Київ, Україна

На даному етапі розвитку нашої країни, постає низка питань щодо інструментів регулювання сфери інтелектуальної власності. У зв'язку з розширенням меж ринкових відносин, сфера інтелектуальної діяльності здійснює великі кроки в бік збільшення кількості людей, що створюють об'єкти інтелектуальної власності та користуються захистом своїх прав на ці об'єкти. З огляду на євроінтеграційне прагнення України, слід наголосити на проблемах правового регулювання авторського права, адже, ретельно розроблене законодавство дає гарантію на захист та дотримання встановлених правил діяльності такої сфери як авторське право та спрощує процес взаємодії з іншими державами [1].

Як відзначає Ю.Л. Бошицький, охорона прав на об'єкти інтелектуальної власності в глобальній комп'ютерній мережі Інтернет тільки чекає законодавчого врегулювання [2, с. 31].

Авторське право, як і право інтелектуальної власності в цілому, з огляду на завдання, які воно вирішує, має виключний характер і розглядається як сукупність немайнових (особистих) та майнових прав автора, що надаються йому законом, оголосити себе автором твору: доводити його до відома публіки, відтворювати та розповсюджувати або використовувати його будь-якими іншими способами і засобами, а також дозволяти іншим особам використовувати твір певними способами.

У ст. 433 ЦКУ ст. 8 ЗУ «Про авторське право і суміжні права», закріплено, що до об'єктів авторського права відносяться: літературні та художні твори (романи, поеми, статті, та інші письмові твори; лекції, промови, проповіді та інші усні твори; драматичні, музично – драматичні твори, пантоміми, хореографічні, інші сценічні твори; інші групи об'єктів); комп'ютерні програми; компіляції даних (бази даних), якщо вони за добором або упорядкуванням їх складових частин є результатом інтелектуальної діяльності; інші твори. Тобто об'єкти авторського права досить різноманітні і логічно, що з розвитком людства неодмінно з'являться нові об'єкти. Так з еволюцією світової мережі Інтернет, виникли такі об'єкти як комп'ютерні програми і компіляції даних [4, 5].

Міжнародними договорами, що забезпечують основу правового регулювання використання об'єктів авторського права і суміжних прав у цифровому середовищі, є так звані Інтернет – договори Всесвітньої організації інтелектуальної власності від 20.12.1996: Договір ВОІВ про авторське право (ДАП, чинний з 06.03.2002) та Договір ВОІВ про виконання і фонограми (ДВФ, чинний з 20.04.2002). Україна приєдналася до них 20.09.2001.

Якщо говорити про захист авторських і суміжних прав у мережі, потрібно усвідомлювати, що це не тільки юридичні, але й технічні питання. За сучасних умов час контролювати використання творів у мережі дуже складно, у зв'язку з

чим найбільш вдалі норми законів про авторське право не зможуть працювати в повну силу. Перспективи розвитку законодавства про авторське право стосовно мережі значною мірою залежать від того, чи будуть створені технічні засоби, що дозволяють обмежувати і відстежувати використання творів у мережі [6].

Варто згадати, що у 2000 році був виданий Указ Президента України «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні». Характеризуючи цей документ слід сказати, що він має декларативний характер, але при цьому визначає основні напрями правового регулювання мережі Інтернет в Україні. Передовсім, це захист авторського права в глобальній мережі [7].

Проте, як вказує Ріппа П.С., через особливості функціонування Інтернету, а саме: анонімності користувачів, екстериторіального характеру, свобод та швидкості поширення інформації – порушення авторських прав стало настільки буденним і поширеним явищем, що особа, вчиняючи протиправні дії, просто не усвідомлює їх сутності, а навпаки гадає, що діє в рамках закону [8].

Найпоширенішими видами порушень в мережі Інтернет є: незаконне відтворення і копіювання музичних, художніх, літературних творів чи комп'ютерних програм без попереднього надання на це згоди автором чи правовласником. Це виражає порушення матеріальних прав авторів. Крім цього, все популярнішим становиться такий вид порушень як плагіат. Такі порушення в мережі Інтернет порушують матеріальні і нематеріальні права авторів.

Погоджуємося з думкою Римаренко І. В., який визначає два шляхи для захисту авторських прав і мережі Інтернет:

1. захист на етапі до порушення;
2. захист на етапі після порушення.

Захист на етапі до порушення:

- 1) обмежена функціональність – автори розповсюджують програми, які не здатні друкувати документи або зберігати їх у пам'яті комп'ютера;

2) «годинникова бомба» – автор розповсюджує повноцінний об'єкт авторського права, але встановлює дату, після якої доступ до нього буде неможливим;

3) захист від копіювання, тобто автор встановлює кількість разів, коли файл може бути скопійований;

4) криптографічні конверти – твір зашифровано так, що доступ до нього можливий з використанням ключа до шрифту;

5) контракти-угоди «наскрізного клацання» укладені через Інтернет, це – дозволи автора на використання творів;

6) запобіжні заходи: попередня публікація матеріалу на традиційному матеріалі, підтвердження факту існування твору на певну дату, засвідчення в нотаріуса дати створення твору, запис на лазерному диску і поміщення в архів або веб-депозитарій;

7) клірингові центри – автор надає центру право ліцензувати свої права на твір, центр приймає плату від користувача і передає її володільцеві авторських прав [9, с.34].

Захист на етапі після порушення:

1) агенти – це комп'ютерні програми, які автоматично виконують попередньо визначені команди, наприклад, пошук у мережі контрафактних примірників творів;

2) стенографія – процес приховування інформації у файлах, наприклад «водяного знаку» автору твору, що буде доказом авторства цієї особи щодо цього твору;

3) «маячок» – це особлива мітка, яка розміщується в творі і спрацьовує під час несанкціонованого використання, надаючи можливість знайти порушника авторських прав;

4) використання кодових слів [9, с.37].

Застосування таких заходів захисту авторських прав в мережі Інтернет і справді зможе забезпечити належний захист, але для реалізації таких заходів необхідна підтримка з боку держави і ряд інших дій. Отже, враховуючи, що

мережа Інтернет – це місце, де зберігаються невизначена кількість об'єктів інтелектуальної власності, що потребують правової допомоги, є необхідність внести зміни в національне законодавство, а можливо і прийняття нового законодавчого акту з питань захисту авторських прав в мережі Інтернет. Країни Європи вже займаються цими питаннями і частково можуть контролювати процеси і забезпечити захист прав авторів в мережі Інтернет. Тому Україні необхідно переймати світовий досвід регулювання даного питання для того, щоб забезпечити гідний рівень захисту авторського права в мережі Інтернет.

Література:

1. Карташов Н. Проблеми захисту авторського права в мережі Інтернет. [Електронний ресурс] / Н. Карташов – Режим доступу до ресурсу: <http://blog.liga.net/user/nkartashov/article/26575.aspx>
2. Інтелектуальна власність в Україні: проблеми теорії і практики: зб. наук. статей \ За ред. Ю.С. Шемшученка, Ю.Л. Бошицького. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2002. – С.31.
3. Шишка Р. Б. Охорона права інтелектуальної власності: авторсько-правовий аспект. — Х., 2002. — 368 с.
4. Цивільний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та допов. Станом на 1 верес. 2017 р.: (офіц. текст). – К.: ПАЛИВОДА А. В., 2017. – 408 с. – (Кодекси України)
5. Закон України «Про авторське право і суміжні права». [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>
6. Бурлаков С. В. Особливості захисту авторського права в мережі Інтернет. [Електронний ресурс] / С. В. Бурлаков – Режим доступу до ресурсу: <http://intellect21.cdu.edu.ua/?p=316>
7. Указ Президента України «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні» від 31. 07. 2000 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/928/2000>

8. Ріппа П.С. Забезпечення авторських прав у мережі Інтернет [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.nbuv.gov.ua>

9. Римаренко І.В. Захист авторських прав та творів, розміщених в Інтернеті [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>

УДК 304.3

Соціологічні науки

ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ВУЛИЧНОЇ ЇЖИ В УКРАЇНІ

Дердяй А.М.,

студентка факультету туризму та міжнародних комунікацій
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
м. Ужгород, Україна

В даній статті мова йдеться про світовий та вітчизняний ринок вуличної їжі, як один із найперспективніших, також описані тенденції зміни поведінки споживачів в умовах сучасного ринку вуличної їжі. Окрім цього, також визначені проблеми та перспективи розвитку такого виду громадських закладів харчування.

Ключові слова: ринок, споживацька поведінка, вулична їжа, перспективи, розвиток, проблеми.

Сьогодні вулична їжа - це світовий тренд як в Америці, так і в Європі, а в Азії це не альтернатива звичайній кухні, а просто спосіб подачі страви. Вона стає все більш популярною серед різних категорій населення, так як пропонує різні види меню для своїх клієнтів, котре може бути реалізоване у надзвичайно короткі терміни. Вуличний харчовий бізнес наразі зустрічається на автовокзалах, у торгових центрах, на стадіонах, в офісних парках та аеропортах. Через стрімкий розвиток суспільства і його динамічний темп життя такі заклади громадського харчування стають дедалі більш доступним. Лідерами якості вуличної їжі в Європі можна назвати такі міста : Краків, Берлін, Амстердам та

Прага. Успіх даного сегменту харчових закладів тут забезпечується великими потоками туристів та кількістю працездатного та зайнятого населення.

Україна зараз лише входить в загальноєвропейський тренд. У нас ще немає чітко вираженої специфіки, але ринок активно розвивається. Київ - передовик цього руху. Уже було відкрито багато гідних точок з вуличною їжею.

Проблема загальмованого розвитку культури вуличної їжі в Україні обумовлена спотворенням розуміння цього сегменту ще з радянських часів. Найважчим є зламати давно усталений стереотип, що вулична їжа - це шкідливо і несмачно. Бо, початково, таке харчування було доступним серед бідних верств населення. Проте, найпопулярнішою вуличною їжею в будь-якій країні світу є найпростіші корисні блюда. В Америці ця культура стала популярною близько 20 років тому, в Європі - років 7 тому.

Проте наразі, українське суспільство готове до такого формату, і популярність йому забезпечена, але економічні проблеми і повільність законодавчих ініціатив гальмують процес. Тому варто зауважити, що однією із умов активного розвитку ринку вуличної їжі можна вважати ініціативність з боку державних органів.

Імовірно, що динамічний розвиток такого виду харчування в Україні спричинений не лише закордонним впливом, а і нещодавнім економічним спадом. Непрацюючі шеф-кухарі, перенесли свій бізнес до вулиць, що зменшило кількість витрат на устаткування та оренду.

Як виявили вчені Американської асоціації дієтологів провівши незалежне соціальне опитування, [1] вулична їжа має ряд переваг, через котрі її популярність зростає. В ході соціального дослідження 92,3% споживачів відмітили, що вулична їжа їм подобається, бо швидше готується ніж традиційні блюда, 80% відзначили, що така їжа доступніша та дешевша ніж будь-яка інша, і 44,3% сказали, що швидке харчування дає їм змогу не готувати вдома і збільшує кількість вільного часу. Такі дані були представлені вченими широкій масі у 2008 році. Вулична їжа повільно стає заміною традиційного харчування.

Починаючи із 1960-х років, зміна поведінки споживачів змінюється на користь продажу стріт-фуду.

Наразі, щодо розвитку вуличної їжі в світі та, зокрема, в Україні, то прослідковуються наступні тенденції :

- стиль обслуговування рухається переважно в напрямку до економії часу продавців та покупців, та все більш популярним стає вид подачі “grab and go” (англ. : бери та йди) ;

- найпопулярнішими кухнями стають італійська, пан-азіатська, мексиканська та американська;

- споживачі більше не хочуть купувати напівфабрикатну їжу, вони хочуть, щоб постачальники вуличних продуктів харчування були локальними;

- локальна кухня стає популярною, через світовий тренд слідування за власним здоров'ям. Чим швидше доставляються інгредієнти, тим вони свіжіші та корисніші;

- збільшення кількості фестивалів вуличної їжі означають, що з'являються все більше і більше продавців такого харчування.

- 50% споживачів купують їжу на вулиці щонайменше один раз на тиждень, а більше 20% купують їжу три рази на тиждень. Основний час для прийому такої їжі у 81% це обід;

- співпраця із сільськими постачальниками.

Варто зауважити, що на вуличні продукти припадає значна частка щоденного споживання їжі у містах, і такий вид харчування стає найбільш доступним засобом отримання збалансованого харчування за межами дому (за умови, що споживач буде поінформований, що він в змозі обирати відповідну комбінацію продуктів харчування). Крім того, підготовка та реалізація вуличної їжі забезпечують регулярне джерело доходу для мільйонів чоловіків і жінок з обмеженим фінансовим, соціальним та культурним капіталом, оскільки початкові інвестиції та накладні витрати є відносно низькими, а приготування їжі вимагає мало спеціальної підготовки.

Однією з проблем на ринку вуличної їжі є робота з постачальниками. Тут раціональним варіантом є налагодження зв'язків із власниками сільськогосподарських підприємств. Більша частка продуктів виробництва цієї галузі призначена для самостійного споживання, для невеликого сільського господарства часто вигіднішою є співпраця із міськими підприємцями, це дозволяє отримувати доходи вище офіційного рівня мінімальної заробітної плати. А перевагою для міських виробників є безпосередня близькість постачальників і, відповідно, свіжість продуктів.

Сільські виробники можуть бути важливим джерелом постачання свіжих овочів для приготування вуличної їжі. Оскільки продукція місцевого виробництва вимагає менше транспортування та охолодження, вона може постачати підприємства поблизу за конкурентними цінами. Виробництво їжі в містах, таким чином, може і може сприяти підвищенню якості раціону людей шляхом надання більшого вибору свіжих фруктів та овочів за більш доступними цінами, особливо для людей з низьким рівнем доходу.

Уряд повинен визнати важливість ролі, яку грають сільські виробники для міських продавців, щоб забезпечити малозабезпеченим сім'ям у сільських місцевостях отримання доходів.

Проведення фестивалів вуличної їжі є важливим етапом у процесі інформування споживачів. Вони надають рівні початкові можливості для усіх підприємців – чи це відомий бренд, чи бізнес-проект початківець. Крім того, це найкращий спосіб для новостворених закладів харчування спостерігати та дізнаватись, як вже сформовані бренди продажем своєї продукції.

Висновки. Отже, варто розуміти, що динамічність світу та пришвидшення темпу людського життя, зокрема, у великих містах, провокуватиме розвиток вуличної їжі через її доступність, швидкість та дешевизну. Інформованість українських споживачів щодо безпечності та зручності даного виду харчування, співпраця із сільськими виробниками забезпечить кращий розвиток такого сегменту харчування.

Література:

1. Лук'янець Т.І. Навч. посібник. — 2-ге вид., доп. — К.: КНЕУ, 2003.
  2. Соловйов І.О., Туркот Т.І. Ринок продовольчих товарів: глибока сегментація споживачів. – Маркетинг в Україні, №5, 2004
  3. Пачковський Ю.Ф. Психологія підприємництва. – Львів: Афіша, 2001.
-

УДК 070(043.2)

Соціологічні науки

КОМУНІКАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ІНТЕРНЕТ ВИДАНЬ У
СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ

Краснова К. Р.

*студентка факультету журналістики
Запорізького національного університету
м. Запоріжжя, Україна*

Стереотип про те, що в Інтернеті знаходять своє відображення традиційні ЗМІ давно застарів. Аудиторія стала вибагливішою, а отже видання мусять знаходити нові шляхи привернення уваги читачів, завдяки сучасним методам подачі інформації та інтерактивному спілкуванню зі своїми відвідувачами. Зараз мало просто створити та опублікувати матеріал, важливо, щоб саме його читач обрав серед сотень альтернатив. Тому сучасні ЗМІ вдаються до активної комунікаційної діяльності зі своєю аудиторією через соціальні мережі.

Комунікаційна діяльність — це рух відомостей у соціальному просторі. Елементарна схема комунікації (комунікант — інформація — реципієнт) відповідає не комунікаційній діяльності в цілому, а елементарній її частині — комунікаційній дії. Комунікаційна дія — завершена операція змістового взаємовпливу, що відбувається без зміни учасників комунікації. Суб'єкти комунікації можуть ставити різні цілі: по-перше, комунікант бажає повідомити реципієнту конкретну інформацію; по-друге, реципієнт бажає одержати від комуніканта привабливі для нього відомості; по-третє, і комунікант, і реципієнт зацікавлені у взаємодії з метою обміну інформацією [1; 139].

ЗМІ в Інтернеті починають активно впроваджувати інноваційні інструменти, серед яких використання різноманітних додатків та залучення цифрових технологій. Новим форматом в інтернет-журналістиці є інтерактив.

Російський дослідник Є. Дмитрієв визначає, що інтерактивна природа ЗМІ – це реальний прояв зворотного зв'язку, під яким в широкому сенсі слова може розумітися принцип побудови інформації, що враховує інтереси, цілі та потреби читачів [2; 76]. Іншими словами, це можливість максимально зблизитися з аудиторією за допомогою новітніх технічних способів а засобів.

Взаємодія з аудиторією має й відбуватись у соціальних мережах. Розміщення посилань у Вконтакте, Facebook та Twitter не призведе до росту аудиторії. Для цього необхідно залучати журналіста або іншого робітника ЗМІ, який би не тільки слідкував за трансляцією матеріалів, але й ретельно відбирав найкращі з них, спонукав до дискусій, відповідав на питання читачів. Будь-яка реакція читача (позитивна чи негативна) є цінною для ЗМІ.

Соціальні мережі дозволяють безпосередньо спілкуватися та використовувати можливості читачів у наступні способи:

- питати у людей поради – наприклад, щодо майбутніх матеріалів або щодо питань, які варто задати гостю в наступному інтерв'ю;
- давати читачам можливість сприяти в написанні та покращенні якості матеріалів;
- знаходити професіоналів, які б могли неупереджено прокоментувати певну подію чи факт.

Наприклад, саме так використовує Twitter онлайн-видання ReadWriteWeb:

«Ми часто отримуємо зауваження щодо помилок, неправильних посилань та одруківок саме в Twitter. Це легкий та швидкий спосіб зворотного зв'язку для наших читачів» (Маршалл КіркПатрік, редактор RWW) [3].

Частку аудиторії складають й користувачі мобільних телефонів та смартфонів, через що багато відомих видань вже встигли розробити власні додатки для iPhone, iPad та Android-пристроїв, або принаймні створити мобільну версію власного сайту. Завдяки цьому читачі отримали можливість

навіть за допомогою кишенькових пристроїв читати матеріали та залишати коментарі.

В мобільних версіях сайт зазвичай має інше структурування контенту, іншу розміри тексту, графіки та кнопок. Таких додаток налаштований для максимально комфортного прочитання та коментування новин з сенсорних екранів.

Але є ЗМІ, для яких аудиторія соцмереж є основною. Медіакритик Отар Довженко робить акцент на тому, що однією з домінантних тем для дискусії в медіаекспертному середовищі країн Заходу сьогодні є виклики, які кидає медіакритикам панування соціальних онлайн-сервісів.

Twitter і Facebook – загальнодоступні, масові аж до тотальності (у Європі та Північній Америці користувачами Facebook уже є більшість дорослого населення), значно оперативніші за будь-які професійні текстові чи аудіовізуальні ЗМІ, – дозволяють споживачам медіапродукту самим ставати його «критиками», миттєво висловлюючи свою думку та обмінюючись враженнями. «Кожен тепер критик» (Everyone's a critic now) – такий заголовок має матеріал Ніла Гейлера в британській газеті The Observer. «Я не кажу, що традиційна критика завжди хибна, а народна – правильна, – пише Гейлер. – Дуже часто це не так. Я говорю про те, що авторитет перейшов від критиків до звичайних людей, і традиційні критики нічого з цим не вдіють. Їхня монополія узурпована сотнями мільйонами людей, озброєних технологіями передавання повідомлення з уст в уста». [4].

В Запоріжжі тільки починають розвиватись Інтернет-ЗМІ і, хоча технології вже давно доступні, на їх веб-сторінках замало мультимедійних засобів та комунікаційної діяльності зі своєю аудиторією.

Новинний портал ZaBor.zp.ua використовує замало мультимедійних засобів. Всі матеріали мають однакову структуру: заголовок + текст на 4-5 абзаців в середньому. В день портал публікує близько 8-9 новин, із них лише одна новина може містити ілюстрацію, здебільшого це фото с місця подій.

Вагомий вплив на комунікаційну діяльність ZaBor.zp.ua становлять соцмережі Facebook, Вконтакте, Однокласники, Twitter, Livejournal. Наприклад, у мережі Facebook 19388 підписників, різного значення новини збирають від 2 до 150 лайків та від 0 до 55 коментарів в середньому, натомість на сайті новина збирає від 0 до 1 коментаря. Ботів, тролів чи соціальних коментаторів виявлено не було.

Зворотній зв'язок та популярність медіа отримуює за рахунок розміщення конкурсів та акцій, призами до яких є квитки до театру, кіно тощо.

Отже, соціальні мережі у сучасній журналістиці відіграють вагомий вплив на розкручування матеріалів інтернет-ЗМІ. На прикладі запорізького новинного порталу ZaBor.zp.ua ми простежили активність аудиторії за допомогою лайків та коментарів і у соціальних мережах вона виявилася результативнішою. Контент може бути різним – від перепостів новин до інших видів інтерактиву (конкурсів, порад, обговорень).

Нові медіа дозволяють читачам брати участь в обговоренні й критиці медіа та окремих журналістів. Кожен може прокоментувати матеріали в мережі: висловити своє незадоволення чи захоплення, запропонувати власне рішення, вказати журналістам на помилки. Онлайн-редакції зацікавлені у створенні умов, для якісної комунікації зі своєю аудиторією, бо від цього залежить відвідуваність новинних сторінок і залучення читачів до дискусії.

Література:

1. Соколов А. В. Общая теория социальной коммуникации : навч. посібник / А. В. Соколов. — Санкт-Петербург: Вид-во Михайлова, 2002. – 461 с.
2. Дмитрієв Є. І. Соціологія журналістики. Конспект лекцій / Є. І. Дмитрієв. – Мн: БГУ, 2001. – 150 с.
3. Суцук М. А. Як медіа взаємодіють з аудиторією в інтернеті [Електронний ресурс] // видання про інтернет-бізнес в Україні та маркетинг в соціальних медіа Watcher. – Режим доступу:

<http://watcher.com.ua/2011/05/13/yak-media-vzayemodiyut-z-audytoriyeyu-v-interneti/>

4. Довженко О. П. Соціальні медіа як середовище нової медіакритики [Електронний ресурс] // Медіакритика. – Режим доступу: <http://www.mediakrytyka.info/ohlyady-analyyka/sotsialni-media-yak-seredovyschenovoyi-mediakrytyky.html>

УДК 311.1

Соціологічні науки

СОЦІАЛЬНИЙ ТУРИЗМ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Митровка М.О.,

студентка факультету туризму та міжнародних комунікацій

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

м. Ужгород, Україна

В даній статті мова йдеться про соціальний туризм, як один із багатьох видів туризму. Крім цього, визначені проблеми та перспективи розвитку соціального туризму по суті.

Ключові слова: туризм, соціальний туризм, проблеми, перспективи, розвиток.

Сьогодні туризм в Україні являє собою економічно вигідну сферу діяльності, спрямовану на задоволення різноманітних потреб подорожуючих.

В сучасних умовах розвиток туризму сприяє вирішенню цілого комплексу життєво важливих соціально-економічних проблем.

Україна завдяки багатству культурно-історичних, оздоровчих, рекреаційних, соціально-економічних ресурсів має всі об'єктивні передумови для інтенсивного розвитку туристсько-рекреаційної сфери.

Проте, разом з тим, впродовж останніх років темпи зростання цієї галузі уповільнились.

Однією з причин цього можна назвати зменшення доступності туризму для широкого загалу населення, особливо соціально незахищених верств.

Реальні й ефективні можливості мають відповідати законодавчій та нормативній базі, пріоритетам і традиціям України, оскільки туризм є чинником позитивного впливу на фізичне і психологічне здоров'я людей, формування соціальної рівноваги, підвищення трудової активності індивідів, особистий і суспільний добробут.

Соціальний туризм є механізмом забезпечення права на відпустку і свободу подорожей не забезпечених верств населення при реалізації їхнього права на відпочинок.[1, с.3-5]

Забезпечення загальної доступності туристського відпочинку незахищеним верствам населення потребує розробки цільової державної соціальної туристської політики, направленої на створення законодавчої бази, ухвалення нормативних актів.

Нагальним завданням в Україні також є розвиток соціальної інфраструктури, підготовка кваліфікованих кадрів для організації інформаційної роботи і надання допомоги різним верствам населення в реалізації їхніх прав на відпочинок.

Таким чином, соціальний туризм як система, є сукупністю економічних, соціальних і культурних чинників, інфраструктурних об'єктів, а також цілей, регламентів, принципів, засобів, включаючи пільги (що дозволяє малозабезпеченим верствам населення реалізувати право на туризм і відпочинок).

Враховуючи практики міжнародного досвіду, система соціального туризму має окреслювати не тільки надання окремим категоріям населення пільгових путівок, але й істотних знижок в засобах розміщення, харчування, а також пільг на придбання квитків на різні види транспорту при самостійній організації подорожі.

Враховуючи викладене, слід підкреслити, що розвиток соціального туризму в Україні потребує негайне розроблювання чітких локальних програм

(що охоплюють територію міста, регіону), які мають ґрунтуватися на державній туристській політиці та враховувати конструктивний досвід реальних міжнародних практик туристичної індустрії.

Локальні програми соціального туризму в Україні мають бути розрахованими на самофінансування, що зумовить певну міру незалежності у виборі стратегії й тактики роботи.

Крім того, соціальний туризм є не тільки механізмом забезпечення права на відпустку і свободу подорожей малозабезпечених верств населення, але й ресурсом забезпечення продуктивної зайнятості населення території, інструментом регіонального розвитку, механізмом формування позитивного іміджу й популяризації туристично привабливої території.

Відтепер людина зможе самостійно обрати санаторій для оздоровлення, після цього звернутися до управління соціального захисту населення за місцем реєстрації, де перевіряється заклад на відповідність встановленим вимогам.[2]

Соціальна значущість туризму підвищується завдяки оздоровленню населення, відновленню його духовних та фізичних сил, що позитивно впливає на стан здоров'я та продуктивність - людської праці.

Висновки. Отже, під соціальним туризмом слід розуміти, що це - подорожі, що субсидуються із джерел позабюджетного фінансування та за рахунок коштів, що виділяються з державного бюджету на соціальні потреби; громадський рух учасників соціального туризму; професійна діяльність з формування, просування та реалізації соціального туристського продукту.

Метою соціального туризму є не отримання прибутку, а підтримка людей з низьким рівнем доходу для реалізації їхнього права на відпочинок.

Література:

1. Колотуха О. соціальний туризм в Україні. Проблеми та перспективи розвитку / О. Колотуха // Краєзнавство. Туризм. – 2010. - №20 (649). – С. 3-5
2. Кабінет міністрів України. Постанова від 1 березня 2017 р. № 110. Київ. – «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для забезпечення деяких категорій інвалідів санаторно-

курортними путівками, та внесення змін до порядків, затверджених постановами Кабінету Міністрів України від 22 лютого 2006 р. № 187 і від 31 березня 2015 р. № 200»

УДК 31

Соціологічні науки

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ КОНФЛІКТАМИ В ОРГАНІЗАЦІЇ

Пшенична І.І.

студент факультету економіки, менеджменту та права

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

м. Вінниця, Україна

Проблема вивчення та аналізу конфліктних ситуацій в організаціях широко досліджується в сучасній літературі, проте залишається актуальною з огляду впливу таких ситуацій як на результати діяльності персоналу, так і на морально-психологічний клімат в колективі. Конфлікти завдають значної шкоди ефективній взаємодії у групах, стають причиною втрат виробничих ресурсів і часу. Поряд з тим своєчасно виявлені та вирішені конфліктні ситуації можуть стати засобом вирішення актуальних завдань.

Конфлікти пов'язані з дією людського фактора в організації, тому важливе значення для сучасних керівників має оволодіння технікою управління ними на противагу необхідності вирішення конфліктних проблем з їх наслідками.

Дану проблематику досліджували у своїх працях такі вітчизняні науковці, як О.М. Конопацька, В.М. Никончук, К.С. Цимбріляк, Т.І. Сергієнко та багато інших.

Метою дослідження є розкриття теоретичних аспектів сутності конфліктів та наведення стратегії менеджера для їх усунення.

Жодна організація не може забезпечити себе від серйозних проблем. Організації, у яких працюють тисячі людей, щодня стикаються з

найрізноманітнішими проблемними ситуаціями, пов'язаними з «людським фактором». До них можна віднести як окремі неприємні інциденти, так і намічені негативні тенденції. Значною мірою причинами їх виникнення є відмінності працівників організації за віком, освітою, стажем роботи, професійним та життєвим досвідом, розходження в їх функціях та обов'язках, цілях та завданнях, а також різноманітність особистих якостей, цінностей, установок, інтересів, поглядів на проблеми, що виникають у процесі роботи. В результаті всіх цих відмінностей зростає ймовірність виникнення конфліктних ситуацій і конфліктів. Наявність подібних проблем є невід'ємною частиною діяльності будь-якої організації [3, с. 238].

Своєчасна фіксація наявності конфлікту та правильна оцінка ступеня його розвитку дозволяє керівнику організації не просто адекватно відреагувати на конфронтаційну ситуацію в організації, а й відповідно врегулювати розбіжності між суб'єктами конфліктної взаємодії. Правильний підбір методів поводження з конфліктами в організації забезпечує як збереження нормальної соціально-психологічної атмосфери в колективі, так і підвищення продуктивності праці та результативності діяльності організації.

Конфліктні ситуації є різноманітними, тому менеджер сам вибирає той чи інший стиль впливу на людей. Рівень оптимального їх вибору залежить від компетентності менеджера, його мистецтва. Складовими індивідуальних стилів діяльності менеджерів є розподіл повноважень у процесі керівництва; домінуючі методи керівництва; технологія прийняття і реалізації рішень; ставлення менеджера до порад і зауважень підлеглих; характер комунікації з підлеглими; характер завдань, які вирішує організаційна система; механізм контролю за діяльністю підлеглих та відповідальності у системі діяльності; психологічний такт менеджера та етика його поведінки; рівень розвитку демократичних засад управління; характер вимогливості; ставлення керівника до нововведень, інших людей і до самого себе; рівень активності, ініціативи, дисциплінованості менеджера і підлеглих; результативність організаційної системи з участю менеджера і при його відсутності; рівень розвитку

підприємництва в організаційній системі; співвідношення в розвитку активної і пасивної адаптивних реакцій організації; напрями майбутньої поведінки організаційної системи; загальний рівень іміджу організації тощо [2, с. 123].

В улагоджуванні конфліктів, при управлінні поведінкою персоналу в конфліктних ситуаціях вирішальною є роль керівника. Керівник – особа, яка за своїм службовим станом зацікавлена в підтримці конфліктів функціонально-позитивної спрямованості, і в попередженні та найшвидшому подоланні деструктивних конфліктів, щоносять своїми негативними наслідками збиток спільній роботі. Керівник підприємства наділений повноваженнями, має владу і має можливість впливати на своїх підлеглих, на їхню поведінку в конкретному конфлікті. Керівник в умовах конфлікту може виявитися в двох станах: суб'єкта (прямий учасник конфлікту); посередник – арбітр (примиритель конфлікуючих сторін) [3, с. 239].

Головне завдання керівника підприємства: вміти регулювати – визначити і увійти у конфлікт на початковій стадії. Встановлено, що, якщо менеджер входить і управляє конфліктом у початковій фазі, він розв'язується на 92%; якщо на фазі підйому – на 46%, а на стадії загострення, коли пристрасті загострилися до межі – на 5%, тобто конфлікти практично не розв'язуються чи розв'язуються дуже рідко. Коли сили віддані боротьбі (стадія «загострення»), настає спад. І, якщо конфлікт не розв'язаний у наступному періоді, він розростається з новою силою, тому що в період спаду можуть бути притягнуті для боротьби нові способи та сили [2, с. 124].

Конопацька О.М. зазначає, щоб усунути конфлікт у трудовому колективі, керівникові слід дотримуватися певних правил:

1. Виявити предмет і джерело конфлікту.
2. Терміново втрутитися, коли немає часу і можливості довгий час з'ясовувати взаємні претензії сторін, їх вимоги, інтереси, доводи, цінності, просто потрібно «розвести» конфлікуючі сторони і почати з ними переговори, вести відверту розмову.

3. Досягнуте «примирення» допоможе спрямувати переговори вже на принципове подолання конфлікту.

4. Звузити предмет конфлікту, зменшуючи кількість претензій, особливо емоційного характеру. Неможливо відразу з'ясувати всі проблемні відносини. По-перше, потрібно виокремити головну проблему, яка є стрижнем конфлікту: взаємна неприязнь, ділове суперництво або просто заздрість.

5. Варто знати, як розвивається конфлікт.

Він минає три стадії: 1) виникнення напруженості у відносинах – провісник конфлікту; взаємна неприязнь виходить назовні, починаються зіткнення, припиняються особистісні стосунки, усунути конфлікт можна такими шляхами: відхід від конфлікту («втеча на лікарняний», звільнення та ін.); 2) загладжування (примирення); 3) конфронтація (перехід у нову фазу чи на новий рівень).

6. Треба уважно ставитись до обох конфліктуючих сторін – «ініціатора» і «обвинуваченого». Слід з'ясувати, чого домагається ініціатор конфлікту – його цілі: ділові, самоутвердження, амбіції, прагнення принизити іншу людину та ін.

7. Не можна переоцінювати заслуги одних і недооцінювати діяльність інших.

8. Особливу увагу треба виявити до конфліктуючих особистостей.

9. Профілактика конфліктів, своєчасне їх виявлення, введення у конструктивне русло [1, ст. 104].

Таким чином, в умовах соціально-економічної кризи та необхідності підвищення рівня конкурентоспроможності менеджерам потрібно передбачати, аналізувати і вміти ефективно управляти конфліктами, які є неминучими. Успішне розв'язання конфлікту вимагає від менеджера відповідних знань, навичок, їх гнучке використання, не боятися виходити за межі звичних схем і думати по-новому, творчого підходу та можливе за умови розроблення стратегії, що враховує усі моменти конфлікту.

Література:

1. Конопацька О.М. Конфлікти в трудових колективах і шляхи їх подолання / О. М. Конопацька // Юридична психологія та педагогіка. – 2014. – №1. – С. 100-105.
2. Никончук В.М. Роль та дії керівника в процесі розвитку конфлікту / В. М. Никончук, К. С. Цимбріляк // Інноваційна економіка. – 2013. – №47. – С. 122-126.
3. Сергієнко Т.І. Конфлікти в колективі і роль керівника у їх вирішенні / Т. І. Сергієнко // Гуманітарний вісник ЗДІА. – 2012. – №48. – С. 236-242.

УДК 31

Соціологічні науки

СОЦІАЛЬНА СТРУКТУРА СУСПІЛЬСТВА

Сидоренко К.В.,

студентка факультету соціології і права

КПІ ім. Ігоря Сікорського

м. Київ, Україна

Соціальна структура, в соціології, відмітна, стабільна організація інститутів, за допомогою яких люди в суспільстві взаємодіють і живуть разом. Соціальна структура часто трактується разом з концепцією соціальних змін, яка стосується сил, які змінюють соціальну структуру та організацію суспільства.

Незважаючи на загальну згоду на те, що термін "соціальна структура" стосується закономірностей у суспільному житті, його застосування є непослідовним. Наприклад, цей термін іноді застосовується неправильно, коли інші поняття, такі як звичай, традиція, роль чи норма, будуть більш точними.

Дослідження соціальної структури намагаються пояснити такі питання, як інтеграція та тенденції нерівності. При вивченні цих явищ соціологи аналізують організації, соціальні категорії (наприклад, вікові групи) або показники (такі як злочинність або народження). Цей підхід, який іноді називають формальною

соціологією, безпосередньо не відноситься до індивідуальної поведінки або взаємодії між людьми. Тому вивчення соціальної структури не розглядається як поведінкова наука; На цьому рівні аналіз є надто абстрактним. Це крок від розгляду конкретної поведінки людини, навіть якщо вивчене явище в соціальній структурі відбувається через людей, які реагують один на одного та навколишнього середовища. Тим, хто вивчає соціальну структуру, проте, слідує емпіричний (спостережний) підхід до досліджень, методології та гносеології.

Соціальна структура іноді визначається просто як структуровані соціальні відносини - ті регулярні та повторювані аспекти взаємодії між членами даної соціальної одиниці. Навіть на цьому описовому рівні концепція дуже абстрактна: вона виділяє лише певні елементи від поточної соціальної діяльності. Чим більше розглядається соціальна сутність, тим абстрактніше ця концепція має тенденцію бути. З цієї причини соціальна структура невеликої групи, як правило, більш тісно пов'язана з повсякденною діяльністю її окремих членів, ніж соціальна структура більшого суспільства. У дослідженні більших соціальних груп проблема вибору є гострою: багато чого залежить від того, що входить до складу соціальної структури. Різні теорії пропонують різні рішення цієї проблеми визначення основних характеристик соціальної групи.

Проте перед цими різними теоретичними поглядами можна обговорити, однак, слід зробити деякі зауваження щодо загальних аспектів соціальної структури будь-якого суспільства. Соціальне життя будується за розмірами часу і простору. Специфічні соціальні заходи проводяться у певний час, і час поділяється на періоди, пов'язані з ритмами суспільного життя - рутини дня, місяця та року. Специфічні соціальні заходи також організуються в конкретних місцях; Наприклад, окремі місця призначаються для таких заходів, як робота, поклоніння, харчування та сну. Територіальні кордони окреслюють ці місця і визначаються правилами власності, які визначають використання та володіння дефіцитними товарами. Крім того, в будь-якому суспільстві існує більш-менш регулярне розподіл праці. Ще однією універсальною структурною характеристикою людських суспільств є регулювання насильства. Все

насильство є потенційно руйнівною силою; в той же час це засіб примусу та координації діяльності. Люди утворили політичні одиниці, такі, як нації, в яких застосування насильства суворо регламентовано та одночасно організовано для застосування насильства над зовнішніми групами.

Крім того, в будь-якому суспільстві існують домовленості в рамках структури для сексуального розмноження, догляду та освіти молоді. Ці заходи частково входять до родинних і шлюбних відносин. Нарешті, системи символічного спілкування, особливо мови, структурують взаємодію між членами будь-якого суспільства.

Соціальна структура та соціальні зміни є загальними поняттями, що використовуються соціологами, зокрема в сферах соціології та соціальної та культурної антропології. Вони часто розглядаються як поляризовані поняття, соціальна структура, що стосується основних характеристик суспільного життя, - ті, які демонструють довготривалу та постійну якість, і соціальні зміни, що відображають протилежне. Проте зв'язок між двома поняттями є більш складною. Наприклад, соціальна структура не може бути адекватно сконструйована без певного визнання реальних або потенційних змін, так само як соціальні зміни, як більш-менш регулярний процес, структуровані з часом і неможливо уявити без поняття наступності. Обидва поняття, в кінцевому підсумку, можуть сприяти більш повному розумінні суспільства, його моделей та моделей змін.

УДК 930

Історичні науки

ОСОБЛИВОСТІ МОДЕРНІЗАЦІЙ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ 1968 р.

Дикань Р. С.

Студент факультету філогії та історії

Глухівського національного університету

імені Олександра Довженка

Глухів, Україна

У цьому науковому видання буде мова про особливості модернізації політичної системи Чехословаччини під час Празької весни 1968 року

На тринадцятому з'їзді партії в 1966 році, а потім на різних засіданнях ЦК в 1967 році відбулася дискусія між консервативною частиною Політбюро під керівництвом Алоїза Індри та Василя Беякова та радикальних реформаторів, які вимагали зміцнення реформ та демократизацію політичної системи країни очолював Зденек Млинаж. Внутрішня боротьба стала одним з основних чинників змін [1].

На початку 1968 р. зі згоди Брежнєва в ЧССР трапилася зміна керівництва. Першим секретарем КПЧ став Олександр Дубчек. Він був дуже шанований у Кремлі і називав Олександра Степановича, і він сам Брежнєв називав Сашу Саске. Було також думка, що його призначення дозволить вирішити проблеми між чехами та словаками. Президентом Чехословаччини став Людвіг Свобода, герой Другої світової війни [1].

21 березня 1968 р. Президія ЦК КПК прийняла постанову "Про програму дій КПК", в якій вона була зобов'язана прийняти проект програми для її реалізації та популяризації. Програма дій була прийнята 5 квітня 1968 р. Політбюро ЦК КПК, а 10 квітня повна версія програми була опублікована в офіційній газеті "Рудий закон". Програма дій була новим явищем, передбачаючи реформи у всіх сферах політичної влади, і згідно з якими сприятливим чинником у формуванні політики було надання легітимного впливу на комуністичну партію неурядових структур, відмова від однопартійної системи. Метою Програми було зміна всієї політичної системи "з метою забезпечення динамічного розвитку поширених соціалістичних відносин, пов'язувати широку демократію з науковим, кваліфікованим управлінням, закріпити загальну систему, стабілізувати соціалістичні відносини та підтримувати загальну дисципліну". Дубчецьке керівництво хотіло щоб залишитися головною роллю Комуністичної партії, в основному шляхом відновлення довіри та програми демократизації суспільства [1]. Програма дій

була предметом внутрішніх дискусій, оскільки друковані видання були вільними та не піддавалися цензурі.

Офіційним документом, який ліквідував цензуру в країні, був доповідь ЦК КПК, виданий у березні 1968 року про зміну повноважень Центрального відділення публікацій. Керівництво партії взяв на себе відповідальність за контроль центрального бюро публікацій не стільки для міністра внутрішніх справ, скільки це було раніше, а на "... керівника будь-якої іншої організації" [1].

Резолюція також була прийнята для забезпечення нормалізації в галузі імпорту та розповсюдження іноземної літератури та преси. У Програмі дій ЦК КПК передбачалося, що пресі також має отримати висловлення думки, яке відрізнялося від офіційної точки зору державних та партійних органів. Свобода слова, інтереси та думки меншин гарантувалися правовими нормами. Політики більше не могли втручатися в справи культури та літератури [2]. Релігія перестала бути об'єктом нападів офіційного атеїзму і скасування багатьох обмежень у релігійному житті [1]. В основі чехословацької державності визнається рівноправне існування чехів та словаків. Словаки були визнані окремою братською нацією, і їм обіцяли статус Федерації нарівні з чехами. Таким чином, мова йде про глибоку реформу самої моделі соціалізму - формування системи "соціалізму з людським обличчям" [1].

Програма дій Комітету з управління персоналом, а також підготовка конституції, виборів та основного закону про Чехословацьку федерацію були ядром подальшої роботи з реформування державної системи Чехословацької Соціалістичної Республіки, метою якої було принцип симетричного регулювання [2]. Після обговорення 20 квітня 1968 р. Словацька національна рада, робоча група, до складу якої входили Йозеф Кріг, Пітер Колоткі, Францішек Агар, Ян Штенцль та Міхал Жекович, представили доповідь про стан роботи федеральної державної структури республіки [1]. Також відбулася робоча група, яка складалася з робочої групи з 24 членів Центрального комітету ХКС, яка діяла під керівництвом Андрія Клекача [1].

Вона виникла з Програми дій ЦК КПК та ЦК КПК, а також указом Словацького національного фронту у березні 1968 року. Він обмежився підготовкою конституційного закону про словацьку національні органи влади, які повинні консолідувати принцип федерального устрою державно-правових відносин чеської та словацької національностей. Робоча група висловила необхідність створення національних органів Чехії. Законопроект має стати невід'ємною частиною Конституції, а також включати питання про громадянство, територію та національну символіку [2].

Іншим основним документом Празької весни був Маніфест 2000 слів опублікований 27 червня 1968 року. Празька газета "Праця". Автором цього маніфесту був письменник Людовик Вацукль. Ініціаторами маніфесту були група представників спецслужб. Під ним були підписи 70 людей, в тому числі два академіки З. Сервет (директор Інституту психології Академії наук Чехословацької соціалістичної республіки) та О. Віхтерле (директор Інституту хімії високомолекулярних сполук Академії наук Чехословацької соціалістичної республіки), член-кореспондент О. Сара (ректор Шарлівського університету в Празі), десятки професорів, лікарів, письменників, журналістів, діячів культури та мистецтва, олімпійських чемпіонів та інших. Але маніфест у Кремлі був сприйнятий негативно, і Комуністична партія Чехословаччини засудила цей маніфест [1].

Спроби реформування політичної системи Чехословаччини її керівництвом. Вони викликали невдоволення керівництва СРСР і сприяли вводу в'їзду військ на територію цієї країни. Загалом, вивчення особливостей реформування політичної системи Чехословаччини потребує подальшого вивчення вчених світу.

Література :

1. Гусейнова Л.Я. «Тоталітаризм у країнах Центральної та Східної Європи 1945-1989», Баку, «МВМ», 2015 р., Ст. 178-223.

2. Яровой В.І. «Нова історія країн Центральної Європи та Балкан ХХ століття», Підручник для вищих навчальних закладів - К: Буття, 2005, ст. 602-609

УДК 657

Історичні науки

АНАЛІЗ ХМЕЛЬНИЧЧИНИ

Казани А. Ю.,

*студент факультету захисту рослин, біотехнологій та екології
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ, Україна*

Впродовж своєї історії, український народ завжди прагнув свободи, незалежності та побудови самостійної держави. Український народ зробив перші кроки для своєї незалежності тоді, коли люди почали тікати від своїх панів, шляхтичів у низини Дніпра, на Запоріжжя, де вони вважали себе вільними. Першим, хто спробував створити самостійну державу – Україну, був славетний гетьман і по-сьогодення герой – Богдан Хмельницький.

Розглядаючи постать Б. Хмельницького і національно-визвольну війну 1649-1657 років, ми не можемо не зауважити те, що українському народу саме такі події були потрібні. Адже для того, щоб створити незалежну державу, треба діяти. По-перше, український народ дуже втопився від утиску Польщі, яка з кожним днем все більше і більше знущала над українцями. За словами французького інженера Г.-Л. де Боплана, який прожив майже 20 років у цей період в Україні, селяни тут перебували “у гіршому становищі, ніж каторжани на галері” [1, с. 122]. По-друге, українцям забороняли українську мову, культуру і освіту, також православну релігію, яку вони заміняли католицизмом. Усі ці події з боку Польської держави призводили до дискримінації всіх українських традицій. По-третє, довготривала неволя й утиски з боку влади не могли не позначитися на психіці українця. Як зауважив відомий соціолог П. Сорокін, придушення базових інстинктів, таких як інстинкт власності, самозбереження й

свободи породжує “революційні відхилення в поведінці людей”. Тому психічний фактор революції, все ж таки був і відігравав, на нашу думку, одну із основних ролей. До речі, саме цей психічний фактор дуже вплинув на Хмельницького, тому що саме з дій шляхтича Чаплинського, який жорстоко поступився з сім’єю Хмельницького, після чого майбутній гетьман, шукавши справедливості у цій справі, відчув на собі усю необмеженість свавілля польських магнатів і шляхти.

Досліджуючи всі вище перелічені ситуації, робимо висновки щодо обмеження прав українців, як нації, незалежного народу, який свідомо може йти на боротьбу за власну державу. Тому такої жорстокої шовіністичної політики, яку відомий сучасний історик Я. Дашкевич назвав імперіалістичною, український народ не витримав [1, с.124]. Такі події і спричинили національно-визвольну боротьбу українського народу під проводом Богдана Хмельницького, яка розпочалася у 1648 році.

Богдан Хмельницький був талановитим полководцем та політиком, який зумів створити єдине, а головне слухняне військо, і організовано, у правильному напрямку, його вести. “Сіли на коні й поїхали” - оці чотири слова XVII сторіччя досадно характеризують настрій українського війська — пише Юрій Тис-Крохмалюк [2, с.3].

Перші бої козаків, спочатку під Жовтими водами, а потім під Корсунем, принесли перші перемоги війську Хмельницького і розгром польського війська. У цих битвах значно проявився талант Хмельницького щодо ведення бою. Ці переможні битви принесли для всього українського народу дуже позитивний настрій і завдяки цьому рух національно-визвольної боротьби набирає обертів. Після цих подій Хмельницький йде на переговори з польською владою, але вона не сприймає його вимоги серйозними.

Вважаємо, що Хмельницькому не потрібно було вести переговори з ними, а треба було надалі визволяти українські землі, поки поляки самі не захочуть цього. Оскільки переговори не принесли бажаних результатів, то восени 1648 року відновилися воєнні дії. Під Пилявцями 23 вересня козацька армія провела

успішну операцію і знову завдала полякам значного удару, розгромивши їхнє військо. На нашу думку, ці перемоги дуже підбадьорювали український народ й козацьке військо, які відігравали значну роль в наступних походах. Козацька армія надалі просувалася західноукраїнськими землями, де їм допомагала також повстанська армія під проводом С. Височана, що і є доказом того, що в боротьбі брав участь весь український народ.

Далі дії Хмельницького були такі: він пішов на Варшаву і 7 листопада, дійшовши до фортеці Замостя, взяв її в облогу. Здавалося б, усі етнічні українські землі були звільненні від польського панування, об'єднана вся Україна, на чолі з гідним правителем. Якщо подумати, яка б Україна була б зараз? Змінилося б життя українців? Відповіді на ці питання можна тільки обмірковувати і той факт, що цього не сталося, тому що Хмельницький підтримав кандидатуру на польський престол Яна Казимира, залишається фактом, який, на жаль, змінити не можна. Багато вчених і істориків говорять про цей факт, як важливу помилку, яку допустив гетьман, з чим не можна не погодитися. Якщо б Хмельницький проголосив незалежну українську державу, ситуація б кардинально змінилася в кращу сторону для українців. Чому саме таким шляхом пішов Хмельницький. На нашу думку, гетьман не був готовий до цього шляху, адже його метою було інше: надати автономію для козацької держави, боротися за права і вольності козаків і звичайно ж помститися за свою кривду.

Після цих подій, Хмельницький вертається до Києва, де його народ зустрічає як визволителя, гетьман бачить, як вірить в нього народ, і його погляди змінюються, після чого він пропонує свої вимоги не тільки за козацьку автономію, а й за весь український народ. Події які відбулися далі, принесли для України уже негативний результат, у тому що Хмельницький шукає собі підтримку. Знайшовши цю підтримку в кримському хані Іслам-Гірей [3]. На рахунок цього, можемо зробити такі висновки: це була друга вирішальна помилка, яку допустив гетьман. Влітку 1649 році ворогуючі сторони зустрілися в Галичині. Під Збаражем і Зборовом козацька армія майже повністю знищила

поляків, однак у вирішальний момент їх зрадив кримський хан. Чому він так діяв, адже вони з Хмельницьким були союзниками? Все це заради того, щоб не дати можливість Україні стати міцною, могутньою державою, яка б спокійно могла б бути лідером багато в чому.

Підписується Зборівський договір, де скорочується кількість воєводств, зменшується реєстр, проголошується загальна амністія і селяни повинні були повернутися до своїх панів. Могли б задовольнити такі умови кожного українця? Звичайно ж ні, бо ще незадовго до цього часу, Україна могла бути незалежною державою, тому такі умови аж ніяк не задовольнили українців. Богдан Хмельницький розумів, як зазначає І. Крип'якевич, що кінцевої мети можна досягти за допомогою фактичної сили, а не паперових актів [1, с. 130]. Після зради кримського хана, гетьман шукає собі союзників, які б допомогли йому. Він підписує договори з Туреччиною і Трансильванією, налагоджує зв'язки з Московією, Венецією і Швецією.

Воєнні дії у 1650-1653 років приносять свої як позитивні, так і негативні плоди. Розпочалася битва під Берестечком, яка погано відобразилася на Україні. Генеральний бій відбувся 28-30 червня, який закінчився поразкою козаків і не дуже приємними подіями для гетьмана. Його знову зрадив кримський хан, і Хмельницький потрапив у полон, таким чином українське військо залишилося без ватажка. Вийшовши з татарського полону гетьман збирає рештки військ в Україні і знову зібравшись, дві армії зустрічаються під Білою Церквою. Після цієї битви укладається зовсім не вигідний для України Білоцерківський договір. Який зменшував реєстр до 20 тисяч, територією козацтва визнавалося лише Київське воєводство, гетьман не мав право вести закордонних зносин. Договір був ще гіршим за Зборівський. Після цих подій, Хмельницький відправляє свого сина Тимоша в Молдавію, де під Батогом їх зустрічають поляки. У цій битві українське військо перемогло, і завдало тяжкого удару польському війську на чолі з М. Калиновським.

У цій битві, вважаємо, вирішувалася українська доля, у якій українці показали себе дуже хоробро і саме головне, мали на меті створення незалежної

держави. У результаті уся територія Війська Запорізького була звільнена від польських магнатів і шляхти та будь-яких збройних формувань. З'явився ще один шанс фактично оголосити себе незалежною державою, але не все так просто, як здавалося б. Хмельницький збирає козацьке військо, і починається нова воєнна кампанія, із-за того, що польський король не хотів визнавати Україну як незалежну державу.

Уже у другій половині вересня Хмельницький разом з кримським ханом, розпочали новий збройний наступ. Вони взяли польську армію в облогу і тримали довгий час. Запамороченні від холоду та голоду, польське військо знову домовляється з кримським ханом, і вже в третій раз кримський хан зраджує Хмельницького і його військо. Навіщо Хмельницький вже в третій раз подався на такі провокації кримського хана? Чому гетьман допускав такої помилки? На нашу думку, Хмельницькому не вистачало надійного союзника для повалення Польщі і панування її в Україні. Якщо б гетьман вже з першої зради хана зробив правильні висновки, Україна змогла б за короткий час домогтися незалежності.

У 1654 році, Хмельницький налагодив дипломатичні стосунки з московським царем, вони уклали угоду, за якою московська держава мала допомагати Україні у боротьбі з Польщею. Переговори закінчилися підписанням "Березневих статей". Період Хмельниччини так і не дійшов до бажаного результату у своїй діяльності і закінчився зі смертю гетьман 6 серпня 1657 року, що перешкодило здійснити задумане.

Період Хмельниччини відіграє дуже велике значення у європейській історії і особливо в історії України і українського народу загалом. Славетний гетьман і герой Хмельницький своїми діями показав, який насправді є український народ. Героїчна постать Великого Гетьмана була і залишається символом боротьби за свободу, незалежність і соборність України, особисту свободу людини. Отже, національна-визвольна боротьба українського народу під проводом Богдана Хмельницького не дає нам забувати про ті часи переломного моменту для України, про ту гордість за Україну, і про шанування

тих історичних діячів, які своє життя віддали за нашу націю, соборність та незалежність України.

Література:

1. Л. Є. Дещинський "Історія України та її державності", Львів, 2009 р.
2. Ю. Тис-Крохмалюк "Бої-Хмельницького", Львів, 1994 р.
3. В. Смолій, В. Степанков "Богдан Хмельницький. Хроніка життя та діяльності", 1994 р.

УДК 130

Філософські науки

МЕТОДИ ПОДОЛАННЯ СТРЕСІВ ТА СТРЕСОВИХ СИТУАЦІЙ

Гнусинська О.А.

*Студентка факультету економіки менеджмента і права
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ
м. Вінниця, Україна*

Емоційна сфера людини є особливим класом психічних процесів і станів, які відображають безпосередні переживання індивіда і впливають на його поведінку і діяльність. Особлива роль тут відводиться емоційним станам, що характеризується високим емоційним напруженням. До них відноситься і стан стресу. У психології стрес розуміється як стан психічного напруження, що виникає у людини в процесі діяльності в найбільш складних умовах, як у повсякденному житті, так і при особливих екстремальних станах.

Серед психологічних розладів, стрес є найпоширенішим, людина може випробовувати стрес по кілька разів у день, а під час кризи людина особливо вразлива до стресових ситуацій. Природно, така частота стресових ситуацій, не може не відбиватися на фізичному здоров'ї людини, на його поведінці й життєдіяльності. Тому боротьба зі стресом є необхідною в такій справі як підтримка здоров'я й профілактика захворювань.

Г. Сельє, який ввів поняття стресу в 1936 р., визначає стрес як «неспецифічна відповідь організму на будь-яку пред'явлену йому вимогу», стан

психічного напруження, зумовленого виконанням діяльності в особливо складних умовах.[1]

Ще Сельє введенням понять «еустресс» і «дістресса» диференціював розуміння стресу. Еустресс - позитивні емоційні реакції організму на пропоновані до нього вимоги, відповідні його ресурсів; дістресса - емоційно-стресові стани, що характеризуються негативними переживаннями з нестачі наявних ресурсів для реалізації пропонованих вимог. Але і в тому і в іншому випадку, яким би стрес не був - позитивним чи негативним, це завжди буде стан втрати рівноваги. Таким чином, можна відзначити, що стрес притаманний самій нашого життя, він - невід'ємний компонент існування.[1]

Стрес дезорганізує діяльність людини, її поведінка, призводить до різноманітних психоемоційним порушень (тривожність, депресія, неврози, емоційна нестійкість, занепад настрою, або, навпаки, перезбудження, гнів, порушення пам'яті, безсоння, підвищена стомлюваність і ін. [2] У результаті людина може мобілізувати свої сили або навпаки, функціональний рівень знижується, і це може сприяти дезорганізації діяльності в цілому.

Є багато методів подолання стресу.

1. Насамперед варто перелічити речі, що викликають стрес — це допоможе уникати провокативних ситуацій. Слід намагатися розслаблятися та формуйте психологічну установку на спокій.

2. Психічне та фізичне здоров'я людини нероздільні, а регулярне виконання фізичних вправ урівноважує нервову діяльність. Дозована ходьба, оздоровчий біг, плавання, велоспорт — ідеальні засоби для зняття напруги, покращують сон і не мають вікових обмежень.

3. Слід знайти час для занять, які приносять задоволення: спілкування з друзями, прогулянки на свіжому повітрі, відпочинок на природі.

4. Слід планувати короткі програми релаксації за будь-якими методиками: аутотренінг, медитація, молитва, дихальна гімнастика, фізичні вправи.

5. Варто не намагатися робити багато справ одночасно: розпланувати свій день та виконуйте намічені завдання залежно від їх важливості, не робити усе в останню хвилину.

6. Допоможе здорове харчування — обмеження вживання кухонної солі, насичених жирів та холестерину, достатнє споживання калію, кальцію, магнію.

7. Якщо внаслідок стресу почали курити та збільшили вживання алкоголю, слід знати — це лише тимчасове вирішення проблеми, а шкода здоров'ю досить велика. Слід відмовитися від паління та зменшити вживання алкоголю.

8. Варто використовувати засоби ароматерапії (м'ята, розмарин, сосна) та фітотерапії (валеріана, пустирник, глід, м'ята, меліса, звіробій). Вони діють заспокійливо та нормалізують сон. Лікувальний ефект мають теплі ванни з хвойним екстрактом та морською сіллю.

Розглянемо найбільш ефективні і прості методи у вигляді практичних порад:

позитивне мислення

глибоке дихання

м'язове розслаблення.

Позитивне мислення.

Два золотих правила позитивного мислення.

1. Якщо вийшло один раз, вийде і другою.

2. Вийшло небагато, вийде і більше.

Метод глибокого дихання. Важливою складовою всіх видів розслабляючих процедур є вправи з глибоким диханням. Глибоке природне дихання здатне принести користь практично всім. Воно особливо полегшує життя людям, схильним до паніки, тривоги, апатії, головних болів. Глибоке дихання є виключно виправданою стратегією для швидкого зниження стресу різних рівнів. Глибоке дихання є технікою, якою можна скористатися в будь-якій ситуації, у будь-який час для того, щоб зняти емоційну і фізіологічну напругу, пов'язану із стресом.

М'язове розслаблення.

М'язове розслаблення знімає фізична напруга і приносить відчуття комфорту і життєрадісність. Щоб добитися розслаблення, потрібно навчитися розпізнавати ознаки фізичної напруги і контролювати його.

Отже, стрес можна розуміти як мобілізацію всіх життєвих сил організму у відповідь на надмірне ускладнення життєвої ситуації. Стрес небезпечний, але необхідний для життя як школа виживання. Перебування в будь-якій школі збагачує людину досвідом. Вибір способу керування стресом ця особиста справа кожного, а необхідність зробити цей вибір обумовлений всіма зовнішніми факторами нашого життя.

Література:

1. Еникеев М.І. Загальна, соціальна та юридична психологія. - Санкт-Петербург, 2003.
2. Немов Р.С. Психологія. Кн.1., - М., "Просвіта", 1994.

УДК 327

Політичні науки

УКРАЇНСЬКО-РУМУНСЬКЕ КУЛЬТУРНО-ГУМАНІТАРНЕ
СПІВРОБІТНИЦТВО В РЕГІОНІ ПРИКОРДОННЯ: ДОСЯГНЕННЯ,
ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ

Селескеров О. Я.,

Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії,

Науковий керівник – к.філос.н., доцент. Струтинський В.Є.

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Ключові слова: українсько-румунські відносини, стратегічне партнерство, єврорегіон, незалежність, зовнішньополітичні пріоритети, національний інтерес, організації.

Аналіз проблеми формування українсько-румунських відносин у контексті внутрішніх суспільно-політичних перемін та розвитку глобалізаційних процесів через призму їх гуманітарної складової обраний нами

не випадково. Саме гуманітарна політика держави як система рішень, що мають на меті створення умов для соціально-гуманітарного розвитку суспільства, соціальної, інтелектуальної, духовної безпеки людини, реалізації її духовних потреб і збагачення творчого потенціалу виступає першоосновою формування добросусідських відносин між країнами.

Українсько-румунське співробітництво у галузі культури, освіти та гуманітарної взаємодії регламентується існуючою договірно-правовою базою відносин і в цілому створює можливості для здійснення і розвитку ефективної співпраці у цій сфері. Чинними документами українсько-румунської співпраці у цій сфері зокрема є: - Угода про співробітництво в галузі культури, науки і освіти між Урядом України та Урядом Румунії (від 03.09.1992 р.); - Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Румунії про взаємне визнання і еквівалентність документів про освіту, наукові ступені, виданих в Україні та Румунії (від 19.02.1999 р.); - Угода про співробітництво в галузі освіти між Міністерством освіти України і Міністерством освіти Румунії (від 25.08.1995 р.)[1].

Інтенсифікація саме такого напрямку зовнішньої політики поглиблює стосунки між прикордонними регіонами сусідніх країн, зокрема, Буковинського регіону, як центру автентичної багатонаціональної культури, що приваблює самодіяльні та професійні творчі колективи, науковців, туристів. Культурно-гуманітарне співробітництво сприяє розвитку співпраці між Чернівецьким та Сучавським університетами, збереженню спільної культурної спадщини, популяризації фольклорних традицій та звичаїв, цінностей народного мистецтва.

Що це дійсно так, засвідчують міжнародний фольклорний фестиваль „Буковинські зустрічі”, проект «Спільна культурна спадщина», опрацьований Чернівецькою міською радою (Україна) та меріями міст Сучава і Кимпулунг Молдовенеск (Румунія). У 2008 році проект був підтриманий Європейською комісією за бюджетною лінією TACIS у межах Програми сусідства Румунія-Україна. Кінцевим результатом проекту повинно стати створення міжнародного

туристичного маршруту «Буковина спільна культурна спадщина», який поєднає Україну і Румунію в напрямку залучення вітчизняних та іноземних туристів для знайомства з неповторними скарбами народного мистецтва. У свою чергу фестиваль став засобом поглиблення зв'язків не тільки між містами Чернівці та Чернівецька область (Україна) і Кимпулунг Молдовенеск, Сучава (Румунія), але й Ястрове і Піла (Польща), Боньгад (Угорщина), Турчанське Теплице (Словаччина)[2]

Можливо нарешті і програма Єврорегіону «Верхній Прут» більш швидкими темпами буде позбуватися декларативності і на практиці реалізовуватимуться її положення, особливо по охороні навколишнього середовища, що приносить користь народам по обидві сторони кордону. Хоча Діяльність Єврорегіону «Верхній Прут» позитивно сприяє співпраці Чернівецької області з прикордонними регіонами Румунії та Республіки Молдова. Про це свідчать спільні заходи, проведені протягом останніх років у рамках Єврорегіону.

Зокрема, з метою активізації підприємницької діяльності на просторі Єврорегіону «Верхній Прут» на офіційному веб-ресурсі обласної державної адміністрації у рубриці «Міжнародні відносини» створена база даних та розміщена інформація про 16000 працюючих підприємств всіх адміністративно-територіальних одиниць, які є членами Єврорегіону. Ця робота направлена на активізацію підприємницької діяльності на просторі Єврорегіону «Верхній Прут».[3]

До цього варто ще долучити наявність Договорів про співпрацю між Чернівецькою областю (Україна) та Шльонським воєводством (Польща) і Сучавським повітом (Румунія), з однієї сторони, та Шльонським воєводством (Польща) і Сучавським повітом (Румунія), з іншої. Вимальовується досить потужний міжнародний, міжрегіональний трикутник, який вже має політико-правовий фундамент для дієвої співпраці між сусідніми країнами у багатьох напрямках.

Література:

1. Чинні документи українсько-румунської співпраці у культурно-гуманітарній галузі [Електронний ресурс] // Режим доступу до ресурсу: <http://romania.mfa.gov.ua/ua/ukraine-ro/culture>

2. Владислав Струтинський. Міжнародний фольклорний фестиваль «Буковинські зустрічі» – проект романтиків чи потреба сьогодення? // Буковинський журнал. – 2010. - № 1. – С.103-111).

3. Струтинський. Міжнародний фольклорний фестиваль «Буковинські зустрічі» – проект романтиків чи потреба сьогодення? // Буковинський журнал. – 2010. - № 1. – С.103-111).

